శ్రీ

శ్రీమతే రామానుజాయనమః

గద్యత్రయ ప్రబంధము

(ఆంధ్రీకరణము)

రచన

కె. రామానుజ భట్టర్

హన్మకొండ

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి.

2016

GADYATRAYA PRABANDHAM
(ANDRIKARANAM)

By
K. Ramanuja Bhattar

T.T.D. Religious Publications Series No. 1191
© All Rights Reserved

First Edition : 2016

Copies : 2000

Published by
Dr.D.SAMBASIVA RAO, I.A.S.,
Executive Officer,
Tirumala Tirupati Devasthanams,
Tirupati - 517 507

D.T.P:
Office of the Editor-in-Chief
T.T.D, Tirupati.

Printed at :
Tirumala Tirupati Devasthanams Press,
Tirupati - 517 507

ముందుమాట

భారతావనిలో సనాతన సంప్రదాయాన్ని సుస్థిరంచేసి ప్రాచుర్యం కావించటంలో త్రిమతాచార్యులస్థానం సముచితమైనది, సమున్నతమైనది. అద్వైత, విశిష్టాద్వైత, ద్వైత మతస్థాపనాచార్యులు శంకర, రామానుజ, మధ్వాచార్యులు. శంకరభగవత్పాదులవారిది బ్రహ్మ సంప్రదాయం, భగవద్రామానుజులవారిది శ్రీసంప్రదాయం, మధ్వాచార్యులవారిది ఏకాయన సంప్రదాయం. ఈ మూడింటిలోనూ 'శరణాగతి' సంప్రదాయం ఉంది.

శ్రీరామానుజులవారి విద్వత్తు, భక్తి, ప్రపత్తి త్రివేణీ సంగమంలా శ్రీభాష్య, గీతాభాష్య, గద్యత్రయాదిక రచనలలో దర్శనమిస్తుంది. రామానుజ'వాణి'కి గద్యత్రయం రత్నకిరీటం. గద్యత్రయంలోని అక్షరాక్షరాలలో రహస్యవేదాంతప్రస్థానం గర్భితం. ఇది వేదాంత రహస్య విషయాలు కలిగిన మూడు ప్రబంధాల సంపుటి. రామానుజులవారు భక్తిరస ప్రవాహరూపంగా గద్యత్రయాన్ని ఆశువుగా చెప్పారని పూర్వాచార్యుల కథనం. గద్యవాఙ్మయంలోని ప్రార్థనాగద్యలలో గద్యత్రయంలోని శ్రీశరణాగతిగద్య, శ్రీరంగగద్య, శ్రీవైకుంఠగద్య అనర్ఘ రత్నాలు. గద్యత్రయాన్ని భావయుక్తంగా అర్థంచేసుకుంటే మనోవికారాలు తొలగి భగవదనుగ్రహప్రాప్తికి ప్రవేశార్హత (ఎంట్రెన్స్ క్వాలిఫికేషన్) లాంటిది.

గద్యత్రయంలోని శ్రీశరణాగతిగద్యను ప్రాతఃకాలపూజా సమయాన, శ్రీరంగగద్యను మాధ్యాహ్నిక పూజాసమయాన, శ్రీవైకుంఠగద్యమును రాత్రి శయన సమయాన పఠించాలని పురాతన సంప్రదాయం.

ఆరాధనలో స్వామివారి గుణసౌందర్యాలను దాసులైన భక్తులకు ఎలా ఆత్మీయార్పణచేయాలో తెలిపేది 'శరణాగతిగద్యం'. ఈ గద్యం ఒకరకంగా ద్వయమంత్రానికి వ్యాఖ్యానరూపంగా ఉందని పెద్దలమాట. శ్రీదేవిని మొదట ఆశ్రయించి ఆ తర్వాత శ్రీమన్నారాయణుని ఆశ్రయించాలనీ, ఆమె

పురుషకారం (రెకమెండేషన్) వల్ల శీఘ్రంగా భగవదనుగ్రహం కలుగుతుందని పూర్వాచార్యుల మాట.

శ్రీరంగనాథులవారి దివ్యసౌందర్యాన్ని, కల్యాణగుణగణాలనూ సాక్షాత్కరింపజేసి, ఆవిష్కరించేది 'శ్రీరంగగద్యం'.

శ్రీవైకుంఠ దివ్యలోకం అచటి వైకుంఠనాథుని వైభవం సంపూర్ణంగా ఎరిగినవారు ఆదిశేషులవారు. ఆదిశేషాంశసంభవులు రామానుజులవారు కావడం గమనార్హం. శ్రీవైకుంఠ దర్శనంవల్ల కలిగే దివ్యానుభూతి 'శ్రీవైకుంఠగద్య' పఠనం వల్ల కలుగుతుంది. వైకుంఠగద్యాన్ని విన్నా చదివినా వైకుంఠాన్ని దర్శిస్తూ చేసిన గచ్ఛద్వ్యాఖ్యగా (రన్నింగ్ కామెంటరీగా) ఉంటుంది. ఇదొక పరమదివ్యయాత్రాదర్శిని (స్పిరిచువల్ టూరిస్ట్ గైడ్) అనిపిస్తుంది.

గద్యత్రయప్రబంధం దీర్ఘసమాసభూయిష్ఠంగా, గంభీరార్థ పదాలతో ఉంటుంది. అలాంటి ప్రబంధత్రయాన్ని శ్రీమాన్ కె.రామానుజభట్టర్‌వారు సులభసుందరమైన సంప్రదాయ పద్ధతిలో వివరణాత్మకంగా ఆంధ్రీకరించారు.

సంప్రదాయ గ్రంథాలను భావయుక్తంగా ప్రచురించి సకల జనాలలో ధార్మికభావాలను పారమార్థికరక్తిని, భక్తిని కలుగజేసే ప్రయత్నంలో – శ్రీస్వామివారి అనుగ్రహశక్తితో అనేక ధార్మిక గ్రంథాలను ప్రచురిస్తున్నాము. అందులో భాగంగా భక్తజనులకు ఉపయోగపడే 'గద్యత్రయ ప్రబంధము ఆంధ్రీకరణము' అనే ప్రస్తుత గ్రంథాన్ని ప్రచురించాము. ఈ గ్రంథాన్ని విశేషంగా ఆదరిస్తారని ఆశిస్తూ–

సదా శ్రీవారి సేవలో....

కార్యనిర్వహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

శ్రీమతేరామానుజాయనమః

-వినతి-

గద్యత్రయ ఆంధ్రీకరణము

శ్రీ భగద్రామానుజుల గద్యత్రయ ప్రబంధాన్ని ఆంధ్రీకరించవలెనని 2008లోనే ఆలోచన వచ్చింది. అప్పుడే ప్రారంభించాను. కాని ఏకాగ్రత నిలుపలేక పెద్ద పెద్ద సమాసములలో ఆ గద్యము ఉండడం వలన, దానిని ఏ విధంగా అనువదించాలో అనే ఆలోచనలో పడిపోయాను. నాకు అంత సంస్కృతజ్ఞానం, సంప్రదాయ పరిజ్ఞానం లేకపోవటం కూడ ఇలాంటి ఆలోచనకు ఒక కారణం.

గద్యత్రయాన్ని ఎవరైనా మహానుభావులు ఆంధ్రీకరించారేమో కాని నాకు తెలియదు. అసలు ఇలా అనునదించాలని ఆలోచన నాకు రావటానికి ఒక కారణం ఉన్నది.

2008 కంటె ముందే ఒకసారి బెంగళూరులో ఉంటున్న మా కుమారుడు చి॥క్షీరాబ్ధిశయనం అయ్యంగార్, నా గొంతు (స్వరం) వినటానికి ఎప్పుడూ తన దగ్గర ఉండాలి అనే కోరికతో కావచ్చు, "ఏదైనా నీవు చదువునాన్నా, నేను రికార్డు చేసి వీడియో తీస్తాను" అని అన్నాడు – ఏది చదవాలి? అని ఆలోచించి "సరే" అని వాడితో అనినాను. "సుమారు అరగంట ఉండేటట్లు చూడు" అని కూడ "క్షీరం" చెప్పాడు. అందువల్ల "గద్యత్రయం" అపుడే అరగంటలో పూర్తి చేయవచ్చును అని అనుకొని, ఒకటి రెండుసార్లు టైమ్ పెట్టుకొని చదివి, అరగంటకు మించకుండా పఠన వేగాన్ని సరిచేసుకున్నాను.

ఒకనాడు రికార్డు చేశాడు. గద్యత్రయం మూలం చదవటానికే అరగంట పట్టింది. దానిని తన కంప్యూటర్‌లో లోడ్ చేసుకున్నాడు. ఒక సి.డి. తయారు చేశాడు. ఆ సి.డి పెడితే ఎప్పుడైనా వినవచ్చు. చదువుతున్నట్లు ఉన్నా నా ఫోటో చూడవచ్చు. అలా డి.వి.డి డిస్కు తయారుచేసి ఇచ్చాడు.

మేము హనుమకొండలో ఉంటూ ఉంటాము కాబట్టి మేము బెంగుళూరు నుంచి వెళ్లేటప్పుడు ఆ డివిడి డిస్కును కూడ హనుమకొండకు తీసికొని వెళ్లాను. హనుమకొండలో మా కుమారుడు చి॥శార్ఙ్గపాణి అయ్యంగార్ ఉంటున్నాడు.

ఒకనాడు ఆ డివిడిని చూడమని మా కుమారుడికి ఇచ్చాను. మా కోడలు చి॥ల॥సౌ॥కృష్ణవేణి సంప్రదాయ విషయాలపై ఆసక్తికలది. ఇద్దరూ ఆ డిస్కును చూచారు. విన్నారు. కాని అది అంతా సంస్కృతము దీర్ఘ సమాస భూయిష్ఠము. అందుచేత అదివారికి అంతగా అర్థముకాక పోవచ్చును.

ప్రసంగవశాత్తు ఒకనాడు వారితో ఆ డిస్కు విషయం మాట్లాడినాను. "అలా కేవలం సంస్కృతంలో ఉన్న గద్యత్రయ ప్రబంధాన్ని చదువితే ఏమి ప్రయోజనం? అది కూడ చాలా త్వరత్వరగా చదివినావు. దానికి తెలుగులో అర్థం చెప్పుతూ చదువితే బాగుంటుంది. అందరికీ దాని అర్థం తెలుస్తుంది కదా" – అని వారు అన్నారు. నాకు కూడ నిజమే అనిపించింది. ఏ విధంగానైనా, నాకు తెలిసిన రీతిలో, తెలుగులో గద్యత్రయాన్ని అనువాదం చేద్దామని ఆలోచన బలపడింది. ఆ ఆలోచన ఫలితమే 2008లో ప్రారంభించిన నా యీ అనువాద కార్యక్రమం.

గద్యత్రయాన్ని ఎలా ఆంధ్రీకరించాలి అని ఆలోచిస్తూనే 2 సంవత్సరాలు గడచిపోయినాయి. – ఇలా ఉండగా ...

జనవరి 2010లో 'క్షీరం' తమతో పాటు మమ్మల్ని (మా దంపతులను) తన మామగారు అత్తగార్లకు దక్షిణదేశయాత్రలకు తీసికొని వెళ్లాడు. సుమారు 40 శ్రీవైష్ణవ దివ్యక్షేత్రాలను సందర్శించాము.

ఆ ప్రయాణంలోనే చివరగా "శ్రీరంగం" దివ్యక్షేత్రం వెళ్లాము. శ్రీరంగనాథుణ్ణి సేవించుకొనిన తరువాత అదే ప్రాంగణంలో ఉన్న వివిధ సన్నిధులలో కొన్నిటిని సేవించుకొనినాము. అలా సేవించుకున్న సన్నిధులలో "ఉడయవరుల సన్నిధి" ఒకటి.

అక్కడి ఉడయవరులు సన్నిధిలోని ఉడయవరుల అర్చామూర్తికి ఒక విశేషమున్నది. శ్రీ భగవద్రామానుజులు పరమపదము వేంచేయునప్పుడు తమ శక్తి లోని 1/3వ వంతు శక్తిని ఈ అర్చామూర్తిలో నిక్షిప్తం చేశారు అని సంప్రదాయం. మిగతా 1/3వ వంతు శక్తిని "తిరునారాయణా పురం"లోని అర్చామూర్తిలో, మిగాతా 1/3వ వంతు శక్తిని "తిరుమలై" లోని అర్చామూర్తిలో నిక్షిప్తంచేశారట.

ఉడయవరుల సన్నిధిలో ఆ అర్చామూర్తిని సేవించుకుంటున్నప్పుడు నాకు ఈ విషయం గుర్తుకు వచ్చింది. భగవద్రామానుజులు ఈ మండపంలో ఉండియే 'గద్యత్రయ' ప్రబంధాన్ని రచించి కృపచేశారనికూడా గుర్తుకు వచ్చింది. ఎట్లైనా శ్రమపడి ఆ అపూర్వ గద్యత్రయప్రబంధాన్ని అనువదించాలనే నా కోరిక బలీయమైనది. ఉడయవరులను ప్రార్థించినాను. నా యీ చిన్ని ప్రయత్నాన్ని నిర్విఘ్నంగా కొనసాగించమని వేడుకున్నాను.

ఒకటి రెండురోజుల్లో ఇంటికి అంటే బెంగుళూరుకు వచ్చాము. అప్పుడు ఈ అనువాద కార్యక్రమం ప్రారంభించాను.

పెద్ద పెద్ద సమాసములతో ఉన్న మిశ్రిత వాక్యాలను విడగొట్టుకుంటూ అనువాదం సాధ్యమైనంతవరకు చిన్నచిన్న వాక్యాల్లో ఉండేటట్లు చూచుకుంటూ అనువాదం చేశాను. పెద్ద పెద్ద ఖండాలను (పేరా) సూక్ష్మఖండికలుగా విభజించుకొని, గద్యత్రయమూల భాగమును వ్రాయుచు, దాని క్రిందనే అనువాదము వ్రాయుచూ పూర్తిచేశాను.

అనువాదాలు అనేక రకాలుగా ఉంటాయి. నా యీ అనువాదం ఏ ఒక్క అనువాద రీతి కాదు. అవసరం అనుకున్న రీతిలో మార్చుకుంటూ ఒక్కొక్కచోట శబ్దానువాదం, ఒక్కొక్కచోట వాక్యానువాదం, ఒక్కొక్కచోట భావానువాదం, ఒక్కొక్కచోట వివరణ పూర్వకానువాదం – ఇలా వ్రాస్తూ వచ్చాను. నాకు తెలిసినంతలో మూలభావానికి విఘాతం రాకుండా, విఘాతంరాని రీతిలో, చూచుకున్నాను.

ఒక అజ్ఞుడను అయిన నేను, కేవలము ఉడయవరుల కృపాకటాక్షాన్నే ఊతగా తీసికొని రూపొందించిన ఈ అనువాదం ఎన్నో లోపములతో ఉండవచ్చును. ఈ లోపములు నా అజ్ఞానం వలన కలిగినవే. అనువాదం పూర్తి కావటానికి భగవద్రామానుజుల కృపాకటాక్షమే కారణమని నా దృఢ విశ్వాసం.

అనువాదం చేసే వ్యక్తికి ఆరెండు భాషలలో "పట్టు" ఉండవలెనని భాషాశాస్త్ర నియమం. నాకు ఆ రెండు భాషలైన సంస్కృతము, తెలుగులలో పరిచయము మాత్రమే ఉన్నది కాని "పట్టు" లేదు అయినా సాహసంతో ప్రయత్నించాను. వీలు చేసుకొని దీనిని కూడ వీడియోతీసి, రికార్డు చేయమని "క్షీరం" తో చెప్పాలి.

సంప్రదాయ ప్రవర్తకులు, సంప్రదాయజ్ఞులు, భాషా, శాస్త్రవిదులు, పండితులు నా యీ ప్రయత్నాన్ని ప్రోత్సహిస్తారని, దోషాలను మన్నిస్తారని ప్రార్థిస్తున్నాను.

సామాన్యులకు ఈ అనువాదం వలన ఏమైనా ఉపయోగం కలిగినచో నేను ధన్యుడను అయినట్లు భావిస్తాను.

ఈ "గద్యత్రయం" శరణాగతి మంత్రసారము. శరణాగతి అంటే ఏమిటో క్లుప్తంగానైనా తమకు తెలిసినంత వరకు తెలుసుకొని, భగవానుడైన శ్రీమన్నారాయణునకు, వివిధ ప్రదేశములలో వేంచేసియున్న అర్చామూర్తులకు శరణాగతిచేసి ధన్యులగుదురని కాంక్షిస్తూ సెలవు తీసికుంటున్నాను.

ఇట్లు
భాగవత పాదరేణువు.
కోరుకొండభట్టర్, రామానుజభట్టర్

శ్రీ

శ్రీమతేరామానుజాయనమః

గద్యత్రయ ప్రబంధము

1. శ్రీరఙ్గ గద్యమ్

శ్లో॥ చిదచిత్పర తత్త్వానాం
తత్త్వ యాథాత్మ్య వేదినే
రామానుజాయ మునయే
నమోమమ గరీయసే ॥

మూలము : (సంస్కృతం)

స్వాధీనత్రివిధ చేతనాచేతనస్వరూపస్థితి ప్రవృత్తిభేదం, క్లేశ కర్మాద్యశేష దోషా సంస్పృష్టం, స్వాభావికానవధికాతిశయ జ్ఞానబలైశ్వర్య వీర్యశక్తితేజ స్సౌశీల్య వాత్సల్య మార్దవార్జవ సౌహార్దసామ్యకారుణ్య మాధుర్య గాంభీర్య ఔదార్య చాతుర్య స్థైర్య ధైర్య శౌర్య పరాక్రమ సత్యకామ సత్యసంకల్ప కృతిత్వ కృతజ్ఞతాసంఖ్యేయ కల్యాణ గుణగణౌఘమహార్ణవం, పరబ్రహ్మభూతం, పురుషోత్తమం, శ్రీరంగశాయినం, అస్మత్స్వామినం, ప్రబుద్ధ నిత్యనియామ్య నిత్యదాస్యైకరసాత్మ స్వభావోఽహం, తదేకానుభవః తదేకప్రియః పరిపూర్ణమృగవంతం విశదతమానుభావేన నిరంతరం అనుభూయ, తదనుభవజనితాశేషావస్థోచితాశేషశేషతైకరతిరూప నిత్య కింకరో భవామి--

అనువాదము తెలుగు:- (ఈ ఖండికలో శ్రీరంగనాథునివర్ణన, మరియు, ఆస్వామిని శ్రీభగవద్రామానుజులు సేవించు భావన వర్ణింపబడినది)

భగవానుడైన శ్రీరంగనాథుని కైంకర్యము నిత్యము చేయవలయునని, అట్లు కైంకర్యము చేయువానినిగా నన్ను (శ్రీమద్రామానుజుని) భగవానుడే చేయునని తలచుచున్నాను. శ్రీరంగనాథుడు, త్రివిధమైన చేతనాచేతనము

లను తనస్వాధీనమందు ఉంచుకొనినవాడు, ఆ యా చేతనాచేతనముల స్వరూపములకు, స్థితులకు, ప్రవృత్తులకు తగినట్లు భిన్నభిన్నములుగా ఉండువారు, క్లేశము (కష్టము) కర్మ (కర్మబంధము) మొదలైన అశేషమైన దోషములు ఈ షశ్మాత్రము (కొంచెము) కూడ అంటనివారు, స్వాభావికమైన, అనంతమైన, జ్ఞానము, బలము, ఐశ్వర్యము, వీర్యము, శక్తి, తేజస్సు, సౌశీల్యము, వాత్సల్యము, మార్దవము, ఆర్జవము, సౌహార్దము, సౌమ్యము, కారుణ్యము మాధుర్యము, గాంభీర్యము, ఔదార్యము, చాతుర్యము, స్థైర్యము, ధైర్యము, శౌర్యము, పరాక్రమము, సత్యకామము, సత్యసంకల్పము, కృతిత్వము (సృజనత్వము), కృతజ్ఞత్వము (చేసినమేలు మరువకుండుట), మొదలైన అసంఖ్యేయ గుణసమూహముతో నిండియున్నవాడు, పరబ్రహ్మము, పురుషోత్తముడు, శ్రీరంగములో శయనించియున్నవాడు, నాస్వామి అయిన ఆ శ్రీరంగనాథుడు. అట్టి శ్రీరంగానాథుని నిత్యము స్వామిచే నియమింపబడుచు, నిత్యము ఆదాస్యమునే కోరుచూ ఆదాస్యము నందే అపేక్ష కలిగిన నేను (శ్రీమద్రామానుజులు), ఆస్వామి మాత్రమే అనుభవముగా కలవాడనై, ఆ స్వామిమాత్రమే ప్రియమైనవాడని తలచుచున్ననేను, పరిపూర్ణముగా ఆ స్వామిని అనుభవింపకోరిన నేను, నిరంతరము భగవంతుని అనుభవించుచు, భగవద్గుణానుభవము చేయుచు, ఆ అనుభవము చేత కలిగిన అశేషమైన శేషత్వమునకు తగిన, శేషత్వమునే ప్రధానముగా తలుచునేను, నిత్యము స్వామి కైంకర్యము చేయుచుందునుగాక –

2. మూలము: – స్వాత్మ నిత్యనియామ్య నిత్యదాస్యైకరసాత్మ స్వభావాను సంధానపూర్వక భగవదనవధికాతిశయ ప్రీతికారితాశేషావస్థోచిత అశేష శేషతైకరతిరూప నిత్యకైంకర్య ప్రాప్త్యుపాయభక్తి, తదుపాయసమ్యక్ జ్ఞాన, తదుపాయసమీచీనక్రియా, తదనుగుణసాత్త్వికతాస్తిక్యాది సమస్తాత్మ గుణవిహీనః, దురుత్తరానంత తద్విపర్యయ జ్ఞానక్రియానుగుణా నాది పాపవాసనా మహార్ణవఅంతర్నిమగ్నః తిలతైలవత్ దారువహ్నివత్ దుర్వివే

చ త్రిగుణ క్షణక్షరణ స్వభావాచేతన ప్రకృతి వ్యాప్తిరూపదురత్యయ భగవన్మాయాతిరోహిత స్వప్రకాశః, అనాద్యవిద్యాసంచితానంతాశక్య విస్రంసన కర్మపాశప్రగ్రథితః, అపగతానంతకాల సమీక్షయాప్యదృష్ట సంవాదోపాయః, నిఖిలజంతుజాతశరణ్య, శ్రీమన్నారాయణ, తవ చరణారవిందయుగలం శరణమహంప్రపద్యే.

అనువాదము: – (ఈ ఖండికలో నిత్యకైంకర్యాపేక్షకల శ్రీమద్రామానుజులు, స్వామిని శరణాగతి వేడుచున్నారు.)

భగవన్, నాకు నీ నిత్యకైంకర్యాపేక్ష ఉన్నది. కాని, నేను కర్మపాశబద్ధుడను. అనంతకాలము నుండి ఎన్నో దోషములు చేయుచు ఈ భవసాగర తరణమునకు ఉపాయమేమో తెలియనివాడను. అయితే, నేను నిత్యము నీ కైంకర్యము చేయుటకు, సతతము దాస్యముచేయుటకు నీచే అనుజ్ఞను పొందినవాడను. ఎల్లప్పుడు నీ గుణములనే అనుసంధించు చుండువాడను. ఎంతో గొప్పదైన నీ ప్రీతి మాత్రమే కలవాడను. అశేషమైన శేషత్వమే ప్రధానముగా గల నిత్యకైంకర్యమును అపేక్షించుచున్నవాడను. అట్టి భక్తిని కలిగి యున్నవాడను. కాని, ఆ భక్తికి కావలసిన సమ్యక్జ్ఞానము, ఆ జ్ఞానసంపాదనకు కావలసిన సాత్త్విక ఆస్తిక్యాది సమస్త గుణములు ఏ మాత్రము లేని హీనుడను. ఇవే కాక, ఆ సమ్యక్జ్ఞానాదులకు విపర్యయమైన (వ్యతిరేకమైన) జ్ఞానక్రియాదులు సంపూర్ణముగా కలవాడను. అనగా విపరీతజ్ఞానము కలవాడను. తిలలోని తైలమువలె, దారువులోని వహ్నివలె, సత్వరజస్తమోరూప త్రిగుణాత్మకమైన ప్రవృత్తి కలవాడను. అనగా సత్వ, రజస్తమోగుణములు అంతర్గతముగా పూర్తిగా కలవాడను. ఇవన్నియూ భగవన్మాయచే (నీమాయచే) తిరోహితముకాగా ప్రకాశహీనుడనై ఉన్నవాడను. అంత్యకాలము సమీపించినను భవసాగర తరణమును ఎరుగని వాడను. అట్టి నేను ఓ స్వామీ! అఖిల ప్రాణికోటికిని రక్షకుడవైన ఓ స్వామీ!

శ్రీమన్నారాయణ! నీ చరణారవిందములను శరణువేడుచున్నాను. నీకు శరణాగతుడను అయినాను. ఇక నా పూర్తి భారము నీవే.

3. మూలము:– ఏవం అవస్థితస్యాపి అర్థిత్వమాత్రేణ పరమ కారుణికో భగవాన్ స్వానుభవప్రీత్యోపనీత ఏకాంతికాత్యంతిక నిత్యకైంకర్యరతిరూప నిత్య దాస్యం దాస్యతీతి విశ్వాసపూర్వకం భగవంతం నిత్య కైంకర్యతాం ప్రార్థయే.

శ్లో॥ తవాభూతి సంభూత ప్రీతికారతదాసతాం ।
దేహిమే కృపయానాథ! నజానే గతిమన్యథా ॥

శ్లో॥ సర్వావస్థోచివాశేష శేషతైకరతిస్తవ ।
భవేయం పుండరీకాక్ష త్వమేవైవం కురుష్వమే ॥

అనువాదము:– (ఈ ఖండికలో శ్రీమద్రామానుజులు భగవానుని నిత్య కైంకర్యమును ప్రార్థించుచున్నారు)

ఇట్లు ఉన్ననూ, అనగా భగవన్మాయా తిరోహితుడనై ఉన్నను, నేను అడుగగానే పరమకారుణికుడైన భగవానుడు, సహజరూపమైన అనుభవ ప్రీతితో ఏకాంతికాత్యంతికమైన నిత్యకైంకర్యరూపమైన నిత్యదాస్యమును తప్పక నాకు అనుగ్రహించునని విశ్వాసము కలవాడనై భగవానుని నిత్య కైంకర్యము కొరకు ప్రార్థించుచున్నాను.

శ్లో॥ స్వామీ! నీవు నీ అనుగ్రహముచేత తప్పక నీ దాస్యము చేయు సౌభాగ్యమును నాకు కలిగించుము. ఇతరములైన గతి ఏమియు లేనివాడను. నీవే గతివి.

శ్లో॥ సర్వావస్థలలో ఆయా అవస్థలకు తగిన శేషత్వమును కలిగి యుండుటలో నిమగ్నుడనై ఉన్నాను స్వామీ! ఓ పుండరీకాక్షా!

నీవే నాకు ఇట్టి నీ సేవా భాగ్యమును కలిగించుము–

4. మూలము:– ఏవం భూత తత్త్వయాథాత్మ్య అవబోధ, తదిచ్ఛారహితస్యాపి ఏతదుచ్చారణమాత్రావలంబనేన, ఉచ్యమానార్థ పరమార్థనిష్ఠయే మనః త్వమేవ, అద్యైవకారయ.

అనువాదము:– (ఈ ఖండికలో ఉడయవరులు ఇప్పుడే నాకు ఆ పరమార్థ నిష్ఠను కృపచేయుమని స్వామివారిని ప్రార్థించుచున్నారు)

ఇటువంటి యథార్థమైన తత్త్వమును తెలియచేసితివి. నాకు ఆ తత్త్వమును తెలుసుకొనవలయునని కోరిక లేకపోయినను, నీవు తెలిపితివి, దీనికి నీకృపాకటాక్షమే కారణము. ఆ విధముగా నాకు కోరిక లేక పోయిననూ, ఆ తత్త్వయాథాత్మ్యమును ఉచ్చరించిన మాత్రముననే, ఆ ఉచ్చరించబడిన తత్త్వయాథాత్మ్యజ్ఞానము యొక్క అర్థమును సహితము నాకు నీవు తెలిపితివి. దాని వలన నా మనసునకు పరమార్థనిష్ఠ కలిగినది. ఇట్లు నీవే కలిగించదలచితివి. దానిని నీవే, నా ప్రమేయము ఏమియు లేకుండగనే ఇప్పుడే నన్ను ఆ పరమార్థనిష్ఠయందు ప్రవృత్తుడను చేయుము స్వామీ!

5. మూలము:– అపార కరుణాంబుధే, అనాలోచిత విశేషాశేషలోక శరణ్య ప్రణతార్తిహర, ఆశ్రిత వాత్సల్యైక మహోదధే, అనవరత విదిత నిఖిల భూతజాతయాథాత్మ్య, (అశేష చరాచరభూత నిఖిల నియమననిరత, అశేష చిదచిద్వస్తు శేషిభూత, నిఖిల జగదాధార, అఖిలజగత్స్వామిన్, అస్మత్ స్వామిన్,) సత్యకామ, సత్యసంకల్ప, (సకలేతర విలక్షణ, అర్థికల్పక) ఆపత్సఖ, కాకుత్స్థ, శ్రీమన్నారాయణ, పురుషోత్తమ, శ్రీరంగనాథ, మమనాథ, నమోఽ స్తుతే ॥

ఇతి శ్రీభగవద్రామానుజ విరచితే, గద్యత్రయ ప్రబంధే,
"శ్రీరంగగద్యమ్" – సంపూర్ణమ్.

అనువాదము:– (ఈ ఖండికలో స్వామి గుణవర్ణన చేసి ఉడయవరులు ఆస్వామికి ప్రణమిల్లుచున్నారు)

ఓ అపార కరుణానిధే! ఏమియు ఆలోచించకనే విశేష కృపాదృష్టితో నీవు లోకములను రక్షించువాడవు. లోకశరణ్యుడవు ప్రణతుడైనవారి ఆర్తిని తొలగించువాడవు. ఆశ్రితుల పాలిటి వాత్సల్య జలధివి, ఎల్లప్పుడు ప్రాణికోటి యధార్థస్థితులను తెలుసుకొనుచు ఉండువాడవు. (అశేష చరాచరములలో వ్యాపించి ఉన్నవాడవు. నిఖిల జగత్తులను నియమించుచుండువాడవు. అశేషమైన చిత్, అచిత్ వస్తువులకు శేషివి అయినవాడవు. అనగా ఆ చిదచిద్వస్తువులచే దాస్యము చేయించుకొనుచుండువాడవు. అఖిల జగత్తులకుస్వామివి, ఆధారమైనవాడవు. నాకుస్వామివి), సత్యకాముడవు, సత్యసంకల్పుడవు, (సకల పదార్థములకంటె విలక్షణమైనవాడవు, కోరినవారికి కల్పతరవువైనవాడవు, సర్వము ఇచ్చువాడవు) ఆపదలలో ఉన్నవారికి స్నేహితుడవు. కాకుత్థుడవు (అన్నిదిక్కులయందు వ్యాపించి యున్నవాడవు) అట్టి ఓ శ్రీమన్నారాయణ, పురుషోత్తమ, శ్రీరంగనాథ, నాథా, నా రక్షకుడా, నీకు నేను నమస్కరించుచున్నాను. సాష్టాంగప్రణామము చేయుచున్నాను. స్వామీ రక్షింపుము.

శ్రీ భగవద్రామానుజ విరచితమైన గద్యత్రయ ప్రబంధములో "శ్రీరంగగద్యము" సంపూర్ణము.

* * * * *

శ్రీ

శ్రీమతేరామానుజాయనమః

గద్యత్రయ ప్రబంధము

2. శరణాగతి గద్యమ్

శ్లో॥ చిదత్పర తత్త్వానాం
తత్త్వయాథాత్మ్య వేదినే,
రామానుజాయ మునయే
నమో మమ గరీయసే ॥

మూలము: సంస్కృతము

1. ఓం భగవన్నారాయణాభిమతానురూప స్వరూప రూప గుణ విభవైశ్వర్య శీలాద్యనవధికాతిశయాసంఖ్యేయ కల్యాణ గుణగణా, పద్మవనాలయాం, భగవతీం, శ్రియం, దేవీం, నిత్యానపాయినీం, నిరవద్యాం, దేవదేవదివ్యమహిషీం, అఖిలజగన్మాతరం, అస్మన్మాతరం, అశరణ్యశరణ్యాం, అనన్యశరణః, శరణమహం ప్రపద్యే-

అనువాదము: తెలుగు: (ఈ ఖండికలో అమ్మవారి వర్ణన - శరణాగతి వర్ణించబడినది) ఓ తల్లీ! నీవు అఖిల జగుత్తులకు తల్లివి. జగన్మాతవు. అష్టైశ్వర్య సంపన్నురాలవు. సర్వేశ్వరుని అభిమతమునకు తగినట్లు స్వరూపము, రూపము కలదానవు. విభవము, ఐశ్వర్యము, శీలము మొదలైన అసంఖ్యాక కల్యాణగుణములు కలదానవు. పద్మవనాలయవు. శ్రీ దేవివి. ఎన్నడునూ స్వామిని వీడి ఉండనిదానవు. నిత్యానపాయినివి. స్వామి వక్షః స్థలనివాసినివి. దేవదేవుని దివ్యమహిషివి. పట్టపురాణివి. ఇతరులెవ్వరు శరణమును కోరినవారికి అభయము ఇవ్వకపోయినను, అట్టివారికికూడ నీవు అభయము ఇచ్చుదానవు. శరణు అన్నవారిని రక్షించుదానవు.

అభయమిచ్చుదానవు. అట్టి నిన్ను, అనన్య శరణుడనై (ఇతరులనెవ్వరిని శరణువేడనివాడనై) నిన్నే శరణువేడుకొనుచున్నాను.

2. మూలము:– పారమార్థిక భగవచ్చరణారవింద యుగలైకాంతిక పరభక్తి పరజ్ఞాన పరమభక్తి కృత సంపూర్ణానవరత నిత్య విశదతమానన్య ప్రయోజనానవధికాతిశయ (ప్రయోజన అనవధికాతిశయ) ప్రీతి కారితాశేషా – వస్థోచితాశేష శేషతైకరతిరూప నిత్యకైంకర్య ప్రాప్త్యపేక్షయా. పారమార్థకీ భగవచ్చరణారవింద శరణాగతిః యధా వస్థితా అవిరతాస్తు–

అనువాదము:– (ఈ ఖండికలో కైంకర్యాపేక్షవర్ణనము, అది ఎల్లప్పుడు ఉండవలయుననుట వర్ణింపబడినది)

స్వామీ! నీకు నిత్యకైంకర్యము చేస్తూ ఉండవలయునని నాకు కోరిక కలిగినది. ఆ కైంకర్యాపేక్ష. పారమార్థికమైన నీ చరణారవిందయుగళము కై ఏకాంతిక మైన పరభక్తి పరజ్ఞాన పరమభక్తితో కలిగిన ప్రీతితో కూడినది. అట్టి ప్రీతిచేత సంపూర్ణమైనది. ఎల్లప్పుడు నిత్యమైనది. ఎంతో విశదతమమైనది. అన్య ప్రయోజనము ఏమాత్రము లేనిది. హద్దులేనిది. అట్టి అతిశయప్రీతి ఎల్లవేళలా ఉండునదే. అన్ని స్థితులకు తగినట్లు శేషత్వమే ప్రధానముగా కలది. అట్టి కైంకర్యము చేయవలయునని నాకు అపేక్ష కలిగినది. నిన్ను శరణము అనుచున్నాను. నీకు శరణాగతుడను అగుచున్నాను. ఇట్టి కైంకర్యాపేక్ష నాకు ఎల్లవేళలా ఉండునట్లు అనుగ్రహించుము స్వామీ!

3. మూలము:– అస్తు తే – తయైవ సర్వం సంపత్స్యతే.

అనువాదము:– (ఈ సూక్ష్మఖండికలో స్వామివారి అభయప్రదాన వర్ణనము)

2వ ఖండికలో శ్రీమద్రామానుజులు ప్రార్థింపగా స్వామివారు "నీకు అట్లే అగుగాక" అని అభయమిచ్చి, "దాని వలననే అనగా అట్టి శరణాగతి వలననే సర్వము సిద్ధించును". అనికూడ స్వామి అభయమిచ్చినాడు.

4 మూలము:– అఖిల హేయ ప్రత్యనీక కల్యాణైకతాన స్వేతర సమస్త వస్తు విలక్షణానంత జ్ఞానానందైక స్వరూప;

అనువాదము:– (ఈ ఖండికలో స్వామివారి స్వరూపవర్ణనము)

శ్రీమన్నారాయణ! నీవు ఏ మాత్రము హేయగుణములులేని వాడవు. (సర్వేశ్వరుడు "నిర్గుణుడు" అను నిర్గుణ వాదులు, ఇచట గమనింపదగిన విషయము నిర్గుణుడు అనగా హేయగుణములు లేనివాడు – అను విషయమును గుర్తించవలెను) అనంతమైన కల్యాణ గుణములకు స్థానమైనవాడవు. ఇతరమైన సమస్త వస్తువుల కంటె భిన్నమైన విలక్షణుడవు. జ్ఞానానందములు మాత్రమే నీ స్వరూపము. నీవు జ్ఞానానందైక స్వరూపుడవు.

5 మూలము:– స్వాభిమతాను రూపైక రూపాచింత్య దివ్యాద్భుత నిత్య నిరవద్య నిరతిశయ జాజ్జ్వల్య సౌందర్య సౌగంధ్య సౌకుమార్య లావణ్య యౌవనాద్యనంత గుణనిధి దివ్యరూప;

అనువాదము:– (ఈ ఖండికలో స్వామివారి దివ్యరూపవర్ణనము)

స్వామీ! నీ దివ్యరూపము, నీకు ఇష్టమైన రీతిలో, నీ అభిమతమునకు తగినట్లు ఉండును. ఆరూపము ఇట్లుండునని చెప్పుటకు కూడ వీలుకానిది. అట్టి అద్భుతమైన రూపము. అది నిత్యమైనది. ఏ కొరతలేనిది. ఎంతో అధిక తమమైన జాజ్జ్వల్యము (కాంతి), సౌందర్యము (అందము) సౌగంధ్యము (పరిమళము), సౌకుమార్యము (మృదుత్వము), లావణ్యము (నవనవోన్మేషత్వము) యౌవనము (పడుచుదనము) మొదలైన అనంత గుణములకు నీవు నిధివే. అనగా తరగని గుణములు కలవాడవు. అట్టి దివ్యరూపము స్వామీ నీది!

6. మూలము:–స్వాభావికానవధికాతిశయ జ్ఞానబలైశ్వర్య వీర్యశక్తి తేజః సౌశీల్య వాత్సల్య మార్దవార్జవ సౌహార్ద సౌమ్య కారుణ్య మాధుర్య గాంభీర్య ఔదార్యస్థైర్య ధైర్య పరాక్రమ;

అనువాదము:- (ఈ ఖండికలో స్వామి గుణవర్ణన).

నీ కల్యాణగుణములు ఎన్నతరమా స్వామీ! జ్ఞానము, బలము, ఐశ్వర్యము, శక్తి, తేజస్సు, సౌశీల్యము, వాత్సల్యము, మార్దవము (మృదుత్వము) ఆర్జవము, సౌహార్దము, సౌమ్యము, కారుణ్యము, మాధుర్యము, గాంభీర్యము, ఔదార్యము, స్థైర్యము, ధైర్యము, శౌర్యము మొదలైన గుణములు కలిగి ఉండి నీవు ఎంతో ప్రరాక్రమశాలివి స్వామీ! ఇట్లే నీ గుణములు అసంఖ్యాకములు, సీమారహితములు, స్వాభావికములు.

7. మూలము:- సత్యకామ, సత్యసంకల్ప, కృతిత్వ కృతజ్ఞతాద్యసంఖ్యేయ కల్యాణగుణగణౌఘ మహార్ణవః

అనువాదము: (ఈ ఖండికలో కూడ స్వామి గుణవర్ణనమే)

స్వామీ! నీవు సత్యకాముడవు. సత్యసంకల్పుడవు. సత్య స్వరూపుడవు. నీవే సృష్టి కర్తవు. వాసుదేవ, సంకర్షణ, ప్రద్యుమ్న, అనిరుద్ధమూర్తులు నీ వలన స్వీకరించిన వివిధ సృష్టి కర్తృత్వ భారములను ఎట్లు నిర్వహించు చున్నారో తెలిసిన వాడవు నీవు స్వామీ! అట్టి అసంఖ్యేయమైన కల్యాణ గుణములకు అవధి, అంతము లేని గంభీర సముద్రము వంటి వాడవు. నీవు పరవాసుదేవుడవు స్వామీ!

8. మూలము:- స్వోచిత వివిధ విచిత్రానంతాశ్చర్య, నిత్య, నిరవద్య నిరతిశయానంద, నిరతిశయ సుఖస్పర్శ, నిరతిశయ జాజ్జ్వల్య కిరీట మకుట చూడావతంసమకరకుండల గ్రైవేయక హారకేయూర కటక శ్రీవత్స కౌస్తుభ ముక్తాదామోదర బంధన పీతాంబర కాంచీగుణ నూపురాద్యపరిమిత దివ్యభూషణః

అనువాదము:- (ఈ ఖండికలో స్వామి దివ్య భూషణవర్ణనము)

నీకు తగినట్లు నీదివ్య భూషణములు కూడ ఉన్నవి. ఆహా ఏమి వాటి సౌందర్యము! ఎంత విచిత్రముగా ఉన్నవి! ఎంత ఆశ్చర్యకరముగా ఉన్నవి!

ఆ నీ దివ్య భూషణములన్నియు నిత్యమైనవే - నిరవద్యమైనవే (ఇతర ములతో పోల్చుటకు వీలులేనివే). నిరతిశయమైన ఆనందమును కలిగించునవే. ఆ దివ్యభూషణ స్పర్శ నీకు నిరతిశయమైన సుఖమును కలిగించుచున్నది. ఆహా! ఎంత ప్రకాశవంతముగా ఉన్నవి! ఆ కిరీటము, దానిలో పొదుగబడిన ఆ చూడామణి, ఆ మకర కుండలములు, ఆ కంఠహారములు, ఆ కేయూర కటకములు (బాహువుల ఆభరణములు), వక్షఃస్థలముపై విరాజిల్లుచున్న ఆ శ్రీవత్సచిహ్నము, దానికే అలంకారప్రాయమైన ఆ కౌస్తుభమణి, ముత్యాలతో నిర్మింపబడి అలంకరింపబడిన ఆ దివ్యాభరణము నీ దామోదరమును కప్పివేయు చున్నదయ్యా, దానిపై పీతాంబరమును ధరించినావుకదా! ఆహా ఏమి సౌందర్యము! నీ మొలత్రాడు (కాంచీగుణము) యొక్క అందము, నీ పాదములకుగల ఆ నూపురసౌందర్యము చెప్పనలవియేకాదు స్వామీ!

(ఇచ్చుట పాఠకులు గమనింపవలసిన విశేషము:- ఈ ఖండికలో స్వామివారి కిరీటము మొదలు కొని, నూపురముల వరకు గల దివ్యాభరణ సంపద వర్ణింపబడినది - ఆ మూర్తిని ఒకసారి మానసిక చక్షువుతో దర్శించినచో, నీలమేఘశ్యాముని వివిధ వర్ణముల ఆభరణములు, పీతాంబరము, ఆస్వామి సౌందర్యమును ఇనుమడింప చేయుచున్నవా అని అనిపించును. లేదా స్వామి సౌందర్యము ఆ యా ఆభరణముల అందమును ఇనుమడింపచేయుచున్నవా అనిపించును. శ్రీ భగవద్రామానుజులు ఇట్టి అనుభూతిని పొందియే ఇంత వివరముగా, విశదతమముగా వర్ణించినారు అని అనిపించుచున్నది.)

9 మూలము:- స్వానురూపాచింత్య శక్తి శంఖచక్ర గదాసిశార్ఙ్గాది అసంఖ్యేయ నిత్యనిరవద్యనిరతిశయ కల్యాణదివ్యాయుధ!..

అనువాదము:- (ఈ ఖండికలో స్వామివారి దివ్యాయుధములను వర్ణించుచున్నారు) స్వామీ! నీకు అట్టి దివ్యాభరణములేకాదు, నీకు తగినట్టి దివ్యాయుధములను కూడ నీవు ధరించుచున్నావు. వాటిశక్తి ఊహింపనలవి

కానిది. అట్టి శక్తివంతమైన శంఖము (పాంచజన్యము) చక్రము (సుదర్శనము); గద (కౌమోదకి); అసి (ఖడ్గము); (నందకము అనుఖడ్గము); శార్ఙ్గము (శార్ఙ్గము అను పేరు కల ధనుస్సు); మొదలైన అసంఖ్యాకమైన దివ్యాయుధములు ధరించిన స్వామీ! ఆ నీ యొక్క దివ్యాయుధములు నిత్యమైనవి. నిరవద్యమైనవి. నిరతిశయమైనవి. కల్యాణకరమైనవి. (నిత్య, నిరవద్య, నిరతిశయ శబ్దములకు వివరణ ఇంతకు పూర్వమే వ్రాసినాను).

10. మూలము:– స్వాభిమత నిత్యనిరవద్యానురూప స్వరూప రూప గుణ విభవైశ్వర్య శీలాద్యనవధి కాతిశయ కల్యాణగుణగణ శ్రీవల్లభ!

అనువాదము:– (ఈ ఖండికలో స్వామి కల్యాణ గుణవర్ణము)

ఓ లక్ష్మీపతీ! నీకు ఇష్టమైన రీతిలో, నీ కల్యాణగుణములు అసంఖ్యాకములుగ ఉన్నవి. అవి నిత్య నిరవద్యములు. నీకు తగిన స్వరూప, రూప, గుణములు, విభవము, ఐశ్వర్యము, శీలము మొదలైనవే ఆ గుణములు – ఆగుణములచే నిత్యము ప్రకాశించుచుండువాడవు స్వామీ!

11 మూలము:– ఏవంభూత శ్రీభూనీలా నాయక!

అనువాదము:– (ఈ ఖండికలో అమ్మవార్ల గుణవర్ణన, మరియు శ్రియః పతినాయకత్వము)

నీకు ఎట్టి గుణములు ఉన్నవో అట్టి గుణములే కలిగియున్న శ్రీదేవి, భూదేవి, నీలాదేవి అను దేవేరులతో నిత్యము కలసియున్న ఓ నాయకా!

12 మూలము:– స్వచ్ఛందానువర్తి స్వరూప స్థితి ప్రవృత్తి భేదాశేష శేషతైక రూప నిత్య నిరవద్య నిరతిశయ జ్ఞాన క్రియైశ్వర్యాద్యనంత కల్యాణగుణగణ శేష శేషాశన గరుడప్రముఖ నానావిధానంత పరిజన పరిచారికా పరిచరిత చరణయుగల!

అనువాదము:– (ఈ ఖండికలో స్వామివారి పరిచారక గణములను వర్ణించుచున్నారు.)

స్వామీ! శేషుడు, శేషాశనుడైన గరుడుడు మొదలైన అనంత పరిజనులు, పరిచారికా గణములు నీ చరణయుగళ పరిచర్యలు చేయుచున్నారు. ఆ పరిజనులు, పరిచారికా గణములు స్వచ్ఛందముననే నీ పరిచర్యలు చేయుచున్నారు. వారివారి స్వరూపములను అనుసరించి, స్థితులనుఅనుసరించి, ప్రవృత్తులను అనుసరించి, వేరువేరు వారు అయినను, వారు అశేషమైన శేషత్వమే ప్రధానముగా కలవారు. నిత్య, నిరవద్య నిరతిశయ జ్ఞానము కలవారు. క్రియైశ్వర్యాది అనంత కల్యాణగుణములు కలవారు. ఇట్టివారు నీ పరిచారక గణము – పరిజనులు.

13 మూలము:– పరమయోగి వాఙ్మనసాపరిచ్ఛేద్య స్వరూప స్వభావ స్వాభిమత వివిధ విచిత్రానంత భోగ్య భోగోపకరణ భోగస్థాన సమృద్ధ అనంతాశ్చర్యానన్త మహా విభవానంత పరిమాణ నిత్య నిరవద్య నిరతిశయ వైకుంతనాథ!

అనువాదము:– (ఈ ఖండికలో వైకుంతనాథ వర్ణనము చేయుచున్నారు.)

ఓ వైకుంతనాథ! నీవు పరమయోగుల వాక్కులకు, మనసుకు కూడ అందనివాడవు. అనగా నీగుణములు వారు కూడ నుతించలేనన్ని ఉన్నవి. వారు మనసుచేత కూడ నిన్నుఊహించలేరు – అట్టి అపరిచ్ఛేద్యమైనది నీ స్వరూపము. నీ స్వభావము కూడ అట్టిదే. నీకు ఇష్టమైన పద్ధతిలోనే వివిధ విచిత్రములైన అసంఖ్యాకములైన భోగ్యస్థానములు కలవాడవు. భోగోపకరణములు కూడ అసంఖ్యాకములు గానే కలవాడవు. నీ వైకుంతము అనంతమైనది. అచ్చట విభూతులన్నియు అనంతములే. ఆశ్చర్యకరములే. అనంతపరిమాణములు కలవియే. అట్టి శ్రీ వైకుంతమునకు స్వామివైన ప్రభూ!

14 మూలము:– స్వరూప స్థితి ప్రవృత్తి స్వశేషతైక స్వభావ ప్రకృతి పురుషాత్మక వివిధ విచిత్రానంత భోగ్య భోక్తృవర్గ భోగోపకరణ భోగస్థాన రూప నిఖిల జనోదుదయ విభవలయ లీల!

అనువాదము:– (ఈ ఖండికలో సృష్ట స్థితి లయలీలను వర్ణించుచున్నారు)

స్వామీ! నీయొక్క సృష్టిస్థితిలయరూపమైనలీల, నీ స్వరూపస్థితి ప్రవృత్తులకు తగినట్లు ఉండును. ప్రకృతి పురుషాత్మకమైన ఆ,నీ,లీల ఎంతో విచిత్రమైనది. శేషత్వమే స్వభావముగా కలది, వివిధమైనది. అనంతమైన భోగ్యరూపమైనది. భోక్తృవర్ణమున్నూ అట్టి అనంతమైనదే. భోగోపకరణములు భోగస్థానములు కూడ అట్టివే. అఖిలజగత్తులను సృష్టించినవాడవు నీవే. వాటిని రక్షించువాడవు నీవే. లయముచెందునట్లు చేయువాడవునూ నీవే. ఇది అంతయు నీ లీల.

15 మూలము:– సత్యకామ, సత్యసంకల్ప, పరబ్రహ్మభూత, పురుషోత్తమ, మహా విభూతే, శ్రీమన్నారాయణ, శ్రీవైకుంఠనాథ, అపార కారుణ్య సౌశీల్య వాత్సల్య ఔదార్యఐశ్వర్య సౌందర్య మహోదధే, అనాలోచిత విశేషాశేషలోక శరణ్య, ప్రణతార్తిహర, ఆశ్రిత వాత్సల్యైక జలధే, అనవరతవిదిత నిఖిల భూతజాత యాధాత్మ్య, అశేష చరాచరభూత నిఖిల నియమన నిరత, అశేష చిదచిద్వస్తుశేషిభూత, నిఖల జగదాధార, అఖిల జగత్ స్వామిన్, అస్మత్స్వామిన్ సత్యకామ, సత్యసంకల్ప, సకలేతరవిలక్షణ, అర్థికల్పక, ఆపత్సఖ, శ్రీమన్నారాయణ, అశరణ్యశరణ్య, అనన్యశరణః త్వత్పాదారవింద యుగలం, శరణం అహంప్రపద్యే;....

అనువాదము:– (ఈ ఖండికలో భగవద్గుణానుభవమును వర్ణించుచు అట్టి స్వామిని శ్రీభగవద్రామానుజులు శరణువేడుచున్నారు)

స్వామీ! నీవు సత్యకాముడవు. సత్య సంకల్పుడవు. అనగా నీవు సత్యమునే, సత్పదార్థమునే, నిజమైనదానినే కోరుచుండువాడవు. అట్లే కోరవలయునని ఇతరములను కోరవలదని సూచించువాడవు. సత్యమునే నీవు ఎల్లప్పుడు సంకల్పింతువు. నీవు సత్యరూపుడవు కదా! “సత్” పదార్థము నిత్యమైనది. ఎల్లప్పుడు ఉన్నది. అందులకే నీవు దానినే కోరుతూ

(ఆచరించవలెనని కోరుచు) సంకల్పించుచుండు వాడవు. నీవే పరబ్రహ్మవు. అనగా పరవాసుదేవుడవు. వ్యూహవిభవఅంతర్యామి అర్చామూర్తులకు మూలమైనవాడివి. (శ్రీరంగములోని శ్రీరంగనాథుని శ్రీమద్రామానుజులు (ఉడయవరులు, ఎంబెరుమానారు) శరణాగతి చేయుచున్నను. ఆ అర్చామూర్తిని పరబ్రహ్మముగానే పరవాసుదేవునిగానే తలచినారని అర్థము). పురుషోత్తమ, ఉత్తమపురుషా, (అనగా లీలావిభూతిలోను, నిత్యవిభూతిలోనూ గల ఆత్మలన్నియు పరమ పురుషునకు శేషభూతములైనవే, పరతంత్రమైనవే. కాబట్టి వాటిని “పురుషులు” అనరాదు. వాటికి (ఆ ఆత్మలకు). స్వాతంత్ర్యములేదు కదా! సర్వేశ్వరుడే సర్వ స్వతంత్రుడు కనుక అతడే పురుషోత్తముడు అని అర్థము). మహావిభూతే, (స్వామి ఎదుట అన్ని విభూతులు అల్పములే. కనుక స్వామి ఒక్కడే ఉన్నతమైన విభూతి కలవాడని అర్థము). శ్రీమన్నారాయణ! (నారములకు స్థానభూతుడైనవాడు. నారములనగా నిత్యపదార్థములు. శ్రీదేవితో కూడి ఉన్నవాడు. కనుకనే శ్రీమన్నారాయణుడని అర్థము. ఈ ‘‘నారాయణ’’ నామము బ్రహ్మరుద్రేంద్రాదులకు ఎవరికినీ లేదని గుర్తించవలెను) శ్రీవైకుంఠనాథ, (శ్రీవైకుంఠము త్రిపాద్విభూతిలోని నగరము – అమృతమయమైన దివ్యధామము – త్రిపాదస్యామృతందివి – అని కదా – అట్లే దివ్యధామమునకు ప్రభువు); ‘అపార’ అనగా హద్దులేని కారుణ్య (దయ) సౌశీల్య (సత్స్వభావ) వాత్సల్య (తనవత్సము (దూడపై) ఆవుకు ఉండే ప్రేమను వాత్సల్యము అందురు – అంతటి ప్రేమ జీవుల యెడల ఉండువాడు స్వామి; ఔదార్యము (ఎంతో ఉదారమైన స్వభావము కలవాడు – నిర్హేతుక కృపా కటాక్షమును ప్రసరింపచేయువాడు కదా!) ఐశ్వర్యము, సౌందర్యము అను ఈ గుణములకు మహోదధి వంటి వాడవు స్వామీ! అశేషలోకములను రక్షించుచు అభయ మిచ్చువాడవు. ఇట్లు అభయ మిచ్చుటలో ముందు వెనుకలు ఆలోచించుకొని ఇచ్చుటకాదు – ఏమగునో అనికొంచెము కూడ ఆలోచించకుండా

అభయమిచ్చువాడవు. ఎవరైననూ, ఎట్టివాడైనను, ప్రణతులైనచో అనగా "నమః" అనినచో వారి ఆర్తిని పూర్తిగా తొలగించువాడు. ఆశ్రితులను రక్షించుటలో వాత్సల్య జలధియే. అఖిల చరాచరముల యథార్థస్థితిని (యాథాత్మ్యమును) ఎల్లప్పుడు తెలుసుకొనుచుండువాడు. వారివారి శారీరిక స్థితులనేకాదు, మానసిక భావోద్వేగ స్థితులను కూడ తెలుసుకొను చుండువాడు. తెలిసినవాడు. అశేష చరాచర భూతములను (ప్రకృతిలోని అన్నిటిని) నియమించుటలో ఎల్లప్పుడూ ప్రవర్తించియుండువాడు, అశేషమైన చిదచిత్ వస్తువులకు శేషభూతుడైనవాడు, శేషి అయినవాడు, నిఖిల జగత్తులకు ఆధారమైనవాడు, అఖిల జగత్తులకు స్వామి అయినవాడు, అట్టి అసంఖ్యేయ గుణగణ పరిపూర్ణుడవైన ఓ నాస్వామీ! సత్యకామ, సత్యసంకల్ప, (ఈ శబ్దములను ఉడయవరులు భక్తి పారవశ్యముచే మాటిమాటికి తలచుకొనుచున్నారని తలచవలెను). ఇతర సమస్త వస్తువుల కంటె విలక్షణమైనవాడా! అర్థించినవారికి (నిన్ను ఏదైనను కోరినచో అట్లు కోరినవారికి) కల్పవృక్షమువంటి వాడవు. (తప్పక వారు కోరినది ఇచ్చువాడవు. కల్పవృక్షము అట్లు ఇచ్చును) ఆపదలో ఉన్నవారికి పరమ మిత్రుడవై ఆదుకొనువాడవు. ఓ శ్రీమన్నారాయణా! నీవు అశరణ్య శరణ్యుడవు. నేనే అనన్య శరణ్యుడను. - అనగా ఎవరినీ శరణుకోరనివాడను. అట్టినేను నీ పాదరవింద యుగళమును (పద్మములవంటి సౌగంధిక, మృదు, మధురమైన నీపాదద్వయమును) నేను శరణువేడుచున్నాను.

16 మూలము : అత్ర ద్వయమ్ - ఇచట ద్వయ మంత్రమును అనుసంధించవలెను.

"శ్రీమన్నారాయణ చరణౌ శరణం ప్రపద్యే,
శ్రీమతే నారాయణాయ నమః" - ద్వయ మంత్రము.

అనువాదము: - శ్రీమన్నారాయణ చరణయుగళమును శరణువేడుచున్నాను. శ్రియః పతియైన స్వామివారికి నమస్కరించుచున్నాను.

(ద్వయార్థ వివరణములను పాఠకులు ప్రత్యేకముగ తెలుసు కొనవలెను.)

17. మూలము: -

శ్లో॥ పితరం మాతరం దారాన్, పుత్రాన్, బంధూన్, సఖాన్, గురూన్,
రత్నాని, ధనధాన్యాని, క్షేత్రాణిచ గృహాణిచ ॥

అనువాదము: - తండ్రిని, తల్లిని, భార్యను, పిల్లలను, బంధువులను, స్నేహితులను, గురువులను, రత్నాదులను, ధన ధాన్యములను, భూ గృహములను - వీటినన్నిటిని విడచి నీ శరణుకోరుచున్నాను.

18. మూలము: -

శ్లో॥ సర్వధర్మాంశ్చ సంత్యజ్య సర్వకామాంశ్చ సాక్షరాన్ ।
లోక విక్రాంతచరణౌ శరణంతే వ్రజం విభో ॥

అనువాదము: - సర్వధర్మములను, సర్వకామములను, విడచి లోక ప్రసిద్ధి చెందిన నీ చరణములను ఆశ్రయించుచున్నాను.

19. మూలము: -

శ్లో॥ త్వమేవ మాతాచ పితా త్వమేవ, త్వమేవబంధుశ్చ గురుస్త్వమేవ ।
త్వమేవ విద్యాద్రవిణంత్వమేవ, త్వమేవ సర్వం మమదేవదేవ ॥

అనువాదము: - నీవే తల్లివి, తండ్రివి, బంధువువు, గురువువు, విద్యవు, నీవే నా సర్వస్వము.

20. మూలము: -

శ్లో॥ పితాసి లోకస్య చరాచరస్య, త్వమస్యపూజ్యశ్చ గురుర్గరీయాన్ ।
నత్వత్సమోஉ భ్యధికఃకుతోஉ న్యో, లోకత్రయేஉ ప్రతిమ ప్రభావ ॥

అనువాదము:– చరాచర ప్రకృతికి తండ్రివినీవే – పూజనీయుడవునీవే. ఎంతో మహిమ గల గురువువునీవే – నీతో సమానమైన వారు ఈ ముల్లోకములలోను, ఎక్కడనూ ఎవరునూ లేరు. నీ కంటె అధికులు ఎవరూ లేరు.

21. మూలము:–

శ్లో॥ తస్మాత్ ప్రణమ్య ప్రణిధాయ కాయం, ప్రసాదమే త్వామహ మీశమీడ్యం,
పితేవ పుత్రస్య సఖేవ సఖ్యుః ప్రియః ప్రియా యార్హసి దేవ సోఢుమ్॥

అనువాదము:– అందువలననే నేను నీకు నమస్కరించి నీ అనుగ్రహము కొరకు వేడుకొనుచున్నాను. నీవే నా ప్రభువవు. తండ్రి పుత్రుని భరించునట్లు, స్నేహితుడు స్నేహితుని భరించునట్లు, భార్యను (ప్రియురాలైన భార్యను) భర్త భరించునట్లు నీవు నన్ను భరించుము స్వామీ! భరించ తగిన వాడవు.

22. మూలము:– మనో వాక్కాయైః అనాది కాల ప్రవృత్తా నంతా కృత్యకరణ కృత్యాకరణ భగవదపచార భాగవతాపచార సహ్యాపచార అసహ్యాపచార రూప నానావిధ అనంతాపచారాన్ కృతాన్, క్రియ మాణాన్, కరిష్యమాణాంశ్చ సర్వానశేషతః క్షమస్వ.

అనువాదము:– (ఈ ఖండికలో తన అపచారములనుక్షమించమని తేరుకొనుచున్నారు.)

స్వామీ! నేను మనో వాక్కాయములచేత అనాది కాలమునుండి ఎన్నో అకృత్యకరణ అపచారములను (చేయకూడని పనులను చేసిన అపరాధములను) కృత్యకరణ అపచారములను (చేయవలసిన పనులను చేయకపోవుట అను అపచారములు (శాస్త్ర విహిత కర్మలను చేయకపోవుట కృత్యాకరణ అపచారములు, శాస్త్ర నిషిద్ధ కర్మలను చేయుట అకృత్య కరణ అపచారములు) – ఇట్టి అపచారములను, భగవదపచారములను (భగవంతుడే లేడని అనుట లేదా భగవంతునకు ఇష్టము లేని పనులుచేయుట), భాగవతాపచారములను (భగవద్భక్తుల విషయములో చేసిన అపచారములను), సహ్యాపచారములను, అసహ్యాపచారములను – (భగవంతుని విషయములో చేసిన అపచారములను సహ్యాపచారములు అందురు. భాగవతుల విషయములో చేసిన అపచారములను అసహ్యాపచారములు అందురు. ఎందుకనగా భగవానుడు తన విషయములో చేసిన అపచారములనైన సహించునే కాని తన భక్తులైన భాగవతుల విషయములో చేసిన అపచారములను సహించడు – దీనినే భగవానుడు “మద్భక్తేషు కదాచన...” అనినాడు కదా!) ఇట్టి అనంతమైన అపచారములను నేను ఎన్నో ఇదివరలో చేసితిని. ఇప్పుడు చేయుచున్నాను. ఇకముందు కూడ చేయుదును. అట్టి అనేక అశేష అపచారములను క్షమించుము స్వామీ!

23. మూలము:– అనాదికాల ప్రవృత్త విపరీత జ్ఞానమాత్మవిషయం కృత్స్న జగద్విషయం చ విపరీత వృత్తం చ అశేష విషయం అద్యాపి వర్తమానం వర్తిష్యమాణంచ సర్వం క్షమస్వ.

అనువాదము:– (భగవానుని విషయములో కల విపరీత (వ్యతిరేక) జ్ఞాన అపచారమును క్షమించమని ఈ ఖండికలో ప్రార్థించుచున్నారు.)

హే భగవాన్, అనాది కాలమునుండి నాప్రవృత్తి నిన్ను గురించిన విపరీత (వ్యతిరేక) భావమునే కలిగియున్నది. ఆత్మను గురించిన అభిప్రాయము కూడ విపరీతముననే ఉన్నది. అనగా స్వరూపజ్ఞానము వ్యతిరేకముగా ఉన్నది. భగవద్విషయమైన జ్ఞానమంతయు విపరీతముగానే ఉన్నది. ఇట్లు అనాది కాలమునుండి ఉన్నది. అట్టి విపరీత జ్ఞానమును, ఇప్పుడు ఉన్న విపరీత జ్ఞానమును కూడ తొలగించుము స్వామీ! ఇటు వంటి విపరీత జ్ఞానము ఇక ముందు కూడ కలుగ కుండా రక్షించి, వీటినన్నిటిని క్షమించుము స్వామీ!

24. మూలము:– మదీయానాది కర్మ ప్రవాహ ప్రవృత్తాం, భగవత్ స్వరూప తిరోధానకరీం విపరీత జ్ఞాన జననీం, స్వవిషయాశ్చ భోగ్యబుద్ధేః జననీం,

దేహేంద్రియత్వేన, భోగ్యత్వేన, సూక్ష్మరూపేణచావస్థితాం, దైవీం గుణమయీం మాయాం, దాస భూతః, శరణాగతోఽస్మి-తవాస్మి దాస ఇతి వక్తారం మాం తారయ.

అనువాదము:- (ఈ ఖండికలో దైవీ మాయను తొలగించమని స్వామిని వేడుచున్నారు)

స్వామీ! నీ మాయ ఎన్నో గుణములు కలది. దీనిని తరించుట ఎవరి తరముకాదు. ఈమాయ అనాది కాలమునుండి నేను చేయుకర్మలను అనుసరించి, నన్ను ఆవరించి యున్నది. ఈ మాయ నీ స్వరూపమునే కనిపించకుండా చేయును. అందుచేతనే నేను నిన్ను గుర్తించలేక పోయితిని. పైగా ఈ మాయ నీ విషయములో నాకు విపరీత జ్ఞానమును (వ్యతిరేక భావమును) కలుగజేయుచున్నది. ఎప్పుడు స్వవిషయములలోనే నేను నిమగ్నుడనై దాచునట్లు చేసి ఆ విషయవాంఛలలో మునిగి తేలునట్లు నన్ను చేయుచున్నది. ఈ కార్యమునకు దేహేంద్రియములు ఆ మాయకు సహాయ పడుచున్నవి. దేహేంద్రియములచే భోగ్యములను అనుభవించునట్లు నన్ను చేయుచు సూక్ష్మరూపముగా నాలో చేరి యున్నది. నేనేమి చేయగలను? నేను నీకు దాసుడను కదా! శరణువేడుచున్నాను. ఇట్లు నీవే శరణము అనుచున్న ఈ దాసుని కరుణించి, ఈ మాయాజాలము నుండి తప్పించి, నన్ను ఈ భవసాగరము నుండి తరింపచేయుము స్వామీ!

25 మూలము:- (ఈ ఖండికలో, భగవద్గీత శ్లోకముల ద్వారా శ్లోక త్రయోదిత జ్ఞానిగా తనను చేయుమని శ్రీ భగవద్రామానుజులు ప్రార్థించుచున్నారు)

భగవద్గీతలో శ్రీకృష్ణభగవానుడు ఇట్లు చెప్పుచున్నాడు-

పార్థా! ఉత్తమ కర్మలు ఒనర్చు భక్తులు నాలుగు విధములుగ ఉంటారు. వారునన్ను భజింతురు. వారు ఆర్తులు, అర్థార్థులు, జిజ్ఞాసువుల, జ్ఞానులు (ప్రేమ భక్తులు) అనువారు. (7-16)

ఇట్లు చెప్పిన పిదపవారిలో ఉత్తముడెవరో చెప్పుచున్నారు.

1. శ్లో॥ తేషాం జ్ఞానీ నిత్యయుక్తః ఏకభక్తిర్విశిష్యతే,
ప్రియో హి జ్ఞానినోఽత్యర్థః అహం, సచమమప్రియః (7-17)

అనువాదము:- ఈ నలుగురిలో శ్రేష్ఠుడు అనన్య భక్తి కలిగి ఉన్న జ్ఞాని ఎందుకనగా అతడు కేవలము నాయందే మనసునిలిపి, చరించుచు, భజించును అందుచేత నేను అతనికి, అతడు నాకు అత్యంతము ప్రియము. (7-17)

2. శ్లో॥ ఉదారా స్సర్వ ఏవైతే జ్ఞానీ త్వాత్మైవ మే మతం
ఆస్థితః సహియుక్తాత్మా, మామేవానుత్తమాంగతిం" (7-18)

అనువాదము:- అయితే మిగతా వారు శ్రేష్ఠులు కారని కాదు. వారందరు ఉదారులే. ఆర్తునకు తనదుఃఖము దూరము కావలయునని ఉండును. జిజ్ఞాసువునకు తత్త్వమును తెలుసుకొను ఇచ్ఛకూడ ఉండును. అర్థార్థునకు అర్థమునందే (ద్రవ్యమునందే) కోరిక అధికముగ ఉండును. కాని జ్ఞానియగు భక్తునకు మాత్రము ఏ విధమైన పై గుణములు ఉండవు. అనన్య భక్తి మాత్రమే ఉండును. కావున అతడు ఉత్తమ గతిని పొంది నన్ను చేరును. కావున అతడే ఉత్తమ శ్రేష్ఠుడు.

3. శ్లో॥ బహూనాం జన్మనాం అంతే, జ్ఞానవాన్ మాం ప్రపద్యతే,
వాసుదేవ స్సర్వమితి, సమహాత్మా సుదుర్లభః॥
-- ఇతి శ్లోకత్రయోదిత జ్ఞానినం మాం కురుష్వ

అనువాదము:- అనేక జన్మల అంతిమ జన్మమగు మనుష్య జన్మమును పొంది, జ్ఞాని నా శరణుకోరి, సర్వము వాసుదేవుడే అని తలచుచు, భగవద్గుణానుభవమును అనుభవించును. అట్టి మహాత్ముడు చాలా దుర్లభము.

-స్వామీ! నీవు నీ కృపాకటాక్షమును ప్రసరింపచేసి నన్ను ఈ శ్లోకత్రయములో విశదీకరించిన జ్ఞానము కలవానినిగా చేయుము.

26 మూలము:– (ఈ ఖండికలో భగవద్గీత శ్లోకములద్వారా స్థానత్రయోదిత పరభక్తి యుక్తునిగా తనను చేయమని ప్రార్థించుచున్నారు)

భగవద్గీతలో శ్రీ కృష్ణభగవానుడు ఇట్లు చెప్పుచున్నారు –

1.శ్లో॥ పురుషః స పరః పార్థ, భక్త్యాలభ్యస్త్వనన్యయా – (8–22)

అనువాదము:– పార్థా! సంపూర్ణ జగత్తు ఎవని అంతర్గతమైయున్నదో, ఎవనిచేత ఈ జగమంతయు నిండియున్నదో అట్టి పరమ పురుషుడు అనన్య భక్తితో లభ్యమగును – (8–22)

2. శ్లో॥ భక్త్యా త్వనన్యయా శక్యః – (11–54)

అనువాదము:– చతుర్భుజ రూపములు గలనేను అనన్య భక్తితో మాత్రమే చూడ శక్యమైన వాడను – చూచుటవరకేకాదు మీరు మిక్కిలి, తత్త్వముచే యధార్థమెరుగుటకు, పొందగలుగుటకు కూడ శక్యమైనవాడను – (11–54)

3. శ్లో॥ మద్భక్తిం లభతే పరాం – (18–54)

అనువాదము:– సాత్వికమైన బుద్ధిసాధకుడు, సాత్విక ధృతి (ధైర్యము) ద్వారా, ఇంద్రియములను, శరీరమును నియంత్రించవలెను. శబ్దాది విషయ భోగానుభవమును వదలవలెను. రాగద్వేషములను, అహంకారమును, బలమును, గర్వమును, కామమును, క్రోధమును, పరిగ్రహమును, మమకారమును, త్యజించవలెను. ప్రాపంచిక సంబంధమును వదలి శాంతయుతుడు కావలెను. మితమైన సాత్విక ఆహారమును స్వీకరించుట, మనసును వాక్కును వశపరచుకొనుట అనునవిపై వాటికి సహాయపడును. ఎల్లప్పుడు భగవత్ధ్యానమందు ఉండవలెను. ఇట్లు క్రమముగా ఎదిగిన సాధకుడు బ్రహ్మప్రాప్తికి పాత్రుడగుచున్నాడు.

ప్రసన్న చిత్తమును కలిగి బ్రహ్మప్రాప్తిని పొందిన సాధకుడు దేనికిని శోకించడు – ఏదియూ కోరడు – అందువలన సకల ప్రాణుల యందు

సమ భావము కలిగి యుండును. అప్పుడు అతనికి నా యొక్క "పరాభక్తి" లభించును. (18–54)

ఇట్లు పరభక్తి లభించిన వెంటనే తత్త్వజ్ఞానము కలుగును. తత్క్షణమే అతడు నాలో ప్రవేశించును. సాయుజ్యమునొందును. (18–55)

–అని ఇట్లు స్థానత్రయములో చెప్పినట్లు (3 స్థానములలో చెప్పినట్లు) నన్ను పరభక్తి యుక్తునిగా చేయుము స్వామీ!

27. మూలము:– పరభక్తి, పరజ్ఞాన, పరమ భక్త్యైక్య స్వభావం మాం కురుష్వే –

అనువాదము:– (ఈ ఖండికలో ఉత్తమ సాధకునకు లభించు దశలు వర్ణింపబడినవి)

పరభక్తి, పరజ్ఞాన, పరమభక్తి అను ఈ మూడును స్వభావముగా కలవానినిగా నన్ను చేయుము స్వామీ! (బ్రహ్మప్రాప్తిని పొందిన ఉత్తమ సాధకునకు లభించుదశలు ఇవి).

28. మూలము:– పరభక్తి, పరజ్ఞాన, పరమభక్తికృత పరిపూర్ణానవరత నిత్య విశదతమమానన్య ప్రయోజన అనవరతాతిశయ ప్రియ భగవదనుభవోఽహం, తథావిధ భగవదనుభవజనిత అనవధికాతిశయ ప్రీతికారితాశేషా వస్థోభితాశేషశేషతైకరతిరూప నిత్యకింకరో భవామి.

అనువాదము:– (ఈ ఖండికలో శ్రీభగవద్రామానుజులు భగవత్ ప్రీతి కలిగి నిత్య కింకరుడు కావలయునని కోరుచున్నారు)

భగవన్, పరభక్తి, పరజ్ఞాన పరమభక్తి – అనువానిచేత కలిగిన పరిపూర్ణమైనట్టి, అనవరతమైనట్టి, నిత్యవిశదతమము అయినట్టి, అనన్య ప్రయోజనమే లక్ష్యముగాగల అతిశయమైన భగవత్ప్రీత్యనుభావము నేను కలవాడను. అట్టి భగవదనుభవము వలన కలిగిన ప్రీత్యతిశయముచేత, అశేషమైన (పూర్ణమైన) శేషత్వమే ప్రధానమైన నిత్యకైంకర్యపరుడను నేను

కావలయునని కోరుచున్నాను. అట్టి నా కైంకర్యాపేక్షను సఫలము చేయుము స్వామీ!

29. మూలము:– (అవతారిక) :– శ్రీభగవద్రామానుజుల ప్రార్థనను విని, సర్వేశ్వరుడు అభయమిచ్చుచున్నారు– (ఈ ఖండిక పెద్దగా ఉన్నది. అందుచేత సూక్ష్మఖండములుగా చేసి వ్రాయుచున్నాను).

ఏవం భూత మత్ కైంకర్య ప్రాప్త్యుపాయతమా, అవక్లుప్త సమస్త వస్తు విహీనోఽ పి, అనంత తద్విరోధి పాపాక్రాంతోఽ పి, అనంత మదపచార యుక్తోఽ పి, అనంత మదీయాపచారయుక్తోఽ పి, అనంతా సహ్యాపచార యుక్తోఽ పి ఏతత్కార్యకారణభూతానాం విపరీతాహంకార విమూఢాత్మ స్వభావోఽ పి, ఏతదుభయ కార్యకారణ భూతానాది విపరీత వాసనా సంబంధోఽ పి, ...

అనువాదము:– (ఈ ఖండిక పెద్దగా ఉన్నది. అందుచే సూక్ష్మ ఖండములుగా విభజించి వ్రాయుచున్నాను. వీటన్నిటిలోను భగవానుని అభయ ప్రధానమే వర్ణింపబడినది. అభయమిచ్చునపుడు స్వామి తన భక్తునిలో ఉన్న దోషములు వర్ణింపబడినవి. అట్టి దోషయుక్తుడైనను నాభక్తునకు అభయ మిచ్చుచున్నానని చివరతో సంబంధము.)

శ్రీరంగనాథస్వామి ఉడయవరులకు ఇట్లు అభయప్రదానము చేయుచున్నారు–

హే ఉడయవరే! రామానుజా! నాకైంకర్యమును అనవరతము చేయు అపేక్ష ఉన్నట్లు చెప్పుచున్నావు, మంచిదే. ఇట్టి అపేక్షవలననే నీవు సమస్త వస్తువులను త్యాగము చేసినావు. అట్లు త్యాగము చేసిన వాడనైనను, అనంతమైన ఆ యా వస్తువుల పాపముల ద్వారా ఆక్రమింపబడినవాడనైనను, అనగా అనంత పాపాక్రాంతుడ వైనను, అనంతమైన అపచారములను నా

విషయమైగాని, నా భక్తుల విషయమైగాని, (భగవదపచార, భాగవతాప చారములను) చేసిన వాడవైనను, అనంతా సహ్యాపచారములను చేసిన వాడనైనను, (భాగవత ఆచార్యాపరాధములు అసహ్యాచారములు అనబడును), ఇట్లు అనంతాపచారములు చేయుటకు కార్య కారణభూతములైన అహంకారము, మమకారము, మౌఢ్యము (ఏమియు తెలియక మూఢముగా ప్రవర్తించుట) మొదలైన స్వభావములు కలవాడనైనను, ఈ విధమైన అనాదికాలము నుండి వచ్చుచున్న కార్యకారణభూత వాసనా సంబంధము కలవాడనైనను, ... (వాటినన్నిటిని క్షమించి నాకు కైంకర్యము చేయదలచు నీ అపేక్షను సఫలము చేయుచున్నాను... అని ఖండిక చివరతో సంబంధం.

30. మూలము:– ఏతదనుగుణ ప్రకృతి విశేష సమృద్ధోఽ పి, ఏతన్మూల ఆధ్యాత్మిక ఆధిభౌతిక ఆధిదైవిక సుఖదుఃఖ తద్ధేతు తదితరోపేక్షణీయ విషయానుభవ జ్ఞాన సంకోచరూపమచ్చరణారవిందయుగలైకాంతి కాత్యంతిక పరభక్తి పరజ్ఞాన పరమభక్త విఘ్నప్రతిహతోఽ పి,.....

అనువాదము:– అనాది కాలము నుండి వాసనా సంబంధము కలవాడవైనను, దీనికి తగిన ప్రకృతి విశేషములచే సమృద్ధుడవైనను, అనగా ప్రాకృతిక విషయ వాంఛలయందు ప్రవృత్తుడవైయున్నను, వీటికి మూలమైన ఆధ్యాత్మిక, ఆధిభౌతిక, ఆధిదైవిక సుఖదుఃఖములు కలవాడవైనను, వీటికి కారణమైన వైననూ భిన్నమైన అనేక అపేక్షణీయ విషయానుభవములు కలవాడవైనను, ఈ విషయానుభవములచే నీజ్ఞానము సంకోచించినను, నాచరణారవింద యుగళమునే సేవించవలయుననెడి అత్యంత ఏకాంతిక భక్తి భావమునకు విఘ్నరూపమునైనవాటిచే బాధింపబడు పరభక్తి, పరజ్ఞాన, పరమభక్తి అనునవి కలవాడనైనను, అనగా ఇది అనేక విఘ్నములే బాధింపబడుచున్నను, భగవత్చరణారవిందయుగళసేవకు అనేక విఘ్నదోషములు కలవాడవైనను,...

31. మూలము:– యేనకేనాపి ప్రకారేణ ద్వయవక్తాత్వం, కేవలం మదీయయైవ దయయా, నిశ్శేషవినష్టహేతుక మచ్చరణా

విరందయుగలైకాంతిక అత్యంతిక పరభక్తి పరజ్ఞాన పరమభక్తి విఘ్నం, మత్ ప్రసాద లబ్ధ మచ్చరణారవిందయుగలైకాంతికాత్యంతిక పరభక్తి, పరజ్ఞాన, పరమభక్తిః (భక్తయః) మత్ప్రసాదాదేవ సాక్షాత్కృత యథావస్థిత మత్స్వరూప గుణవిభూతి లీలోపకరణ విస్తారః ....

అనువాదము:– విఘ్నరూపములు అనేకములు కలవాడనైనను, ఏదో విధముగా, అనగా ఏ ప్రకారముగానైనను, ద్వయమంత్రోచ్చారణము చేయు నీవు (అనగా అనుష్ఠాన పూర్వకముగా ద్వయమంత్రోచ్చారణము చేయవలసిన అవసరము లేదు. ఏదోవిధముగా ద్వయమును ఉచ్చరించిన చాలును. అనిఅర్థము) నిశ్శేషముగా నీ కర్మలన్నిటిని పోగొట్టుకొంటివి. అట్లుపోగొట్టు నాయొక్క చరణారవింద యుగళముపై నీకు గల పరభక్తి పరజ్ఞాన పరమభక్తి అనువానికి కలుగు విఘ్నములను కేవలము నేనే తొలగింతును. నా దయవలననే ఆవిఘ్నములు తొలగును. నాదయవలననే నీకు పరభక్తి పరజ్ఞాన పరమభక్తులు కలుగును. నాఅనుగ్రహమువలననే నీకు నాయొక్క యథావస్థితి గుణములు, (నాకుగల గుణములు ఉన్నవి ఉన్నట్లు), విభూతులు (లీలావిభూతి, నిత్యవిభూతి, అనునవి.) ఈ ఉభయ విభూతులకు విస్తార ఉపకరణములు అయిన వాటిని నీవు దర్శించ గలవు,.....

32. మూలము:– అపరోక్ష సిద్ధ మన్నియాన్యుతయా మద్దాస్యైక స్వభావాత్మ స్వరూపః, మద్దాస్యైకప్రియః పరిపూర్ణానవరత నిత్యవిశదతమానన్య ప్రయోజన అనవధికాతిశయ ప్రియమదనుభవస్త్వం, తథావిధ మదను భవజనిత అనవధికాతిశయ ప్రీతికారితాశేషావస్థోచితాశేషశేషతైవరతిరూప నిత్యకింకరోభవ"

అనువాదము:– నేను, అపరోక్షముగానే నియమన స్వభావము కలవాడను. అనగా ప్రత్యక్షముగానే జగన్నియమనమును చేయుచున్న వాడను. నీవు నాదాస్యమునే ప్రధానముగా కోరు స్వభావము కల వాడవు. నా దాస్యమునే ఎంతో ప్రియముగా భావించుచుండువాడవు. నీ ఈ ప్రియభావన

అనవరతమైనది. అనగా ఎల్లప్పుడు ఉండునది. సంపూర్ణమైనది, నిత్యమైనది. ఎంతో విశదతమమైనది. అనగా స్పష్టమైనది. వివిధమైన లోపములేనిది. ఇతర ప్రయోజనము ఏమాత్రము లేనిది. అట్టి ప్రియాతిప్రియమైన భావముతో నన్ను అనుభవించవలయునని కోరుచున్నావు. ఇటువంటి నా అనుభవము వలన కలిగిన, అశేషమైన ప్రీతిచేత, సర్వకాల సర్వావస్థలయందు. అశేషమైన శేషత్వభావనతో, నిత్యము నాకు సేవచేయుచు, కైంకర్యము చేయుచు ఉండుము.

-- (ఇప్పటికి ఈ పెద్దఖండిక పూర్తి అయినది. ఖండికాంతర్గత ఖండములు 4 వచ్చినవి. ఇలా విభజించినాను.)

33. మూలము:– ఏవం భూతోఽపి, ఆధ్యాత్మిక ఆధిభౌతిక ఆధిదైవిక దుఃఖ విఘ్నరహితస్త్వం, అత్రైవ శ్రీరంగే, సుఖమాస్వ॥

అనువాదము:– (ఈ ఖండికలో, శ్రీరంగములోనే నివసించుమని ఉడయవరులకు శ్రీరంగనాథుడు ఆదేశమునిచ్చుచున్నారు).

ఇట్లు అనవరతము నాకు కైంకర్యము చేయుచుండదలచువాడనైనను, ఆధ్యాత్మిక, ఆధిబౌతిక, ఆధిదైవిక దుఃఖములు నీకు కలుగకపోయినను, వాటివలన కలుగు విఘ్నములచే రహితుడవైనను, నీవు ద్వయమును అర్థసహితముగా ఎల్లప్పుడు అనుసంధించుచుండుము. అట్లు అనుసింధించుచు, నీ శరీరావసాన సమయమువరకు, నీవు ఇచ్చటనే శ్రీరంగములోనే సుఖముగా నివసించుము.

34. మూలము:– శరీరపాత సమయేతు, కేవలం మదీయయైవ దయయా అతిప్రబుద్ధః మమేవావలోకయన్, అప్రచ్యుత సంస్కార మనోరథః జీర్ణమివ వస్త్రం సుఖేన ఇమాం ప్రకృతిం, స్థూల సూక్ష్మరూపాం విసృజ్య, తదానీ మేవ తత్ప్రసాదలబ్ధ మచ్చరణారవింద యుగలైకాంతికాత్యంతిక పరభక్తి పరజ్ఞాన పరమభక్తికృత పరిపూర్ణానవరత నిత్యవిశదతమానన్య

ప్రయోజనానవధికాతిశయ ప్రియమదనుభవజనిత అనవధికాతిశయ ప్రీతికారితా శేషావస్థోచిత అశేష శేషతైకరతిరూప నిత్యకింకరో భవిష్యసి –

అనువాదము:– (ఈ ఖండికలో "నిత్యకింకరుడవుకమ్మ" అనేది స్వామివారి అభయప్రదానము వర్ణింపబడినది)

శరీరమును నీవు త్యాగము చేయుసమయములో, కేవలము నాయొక్క దయవలనే ప్రబుద్ధుడవై (అంత్యకాలస్మృతి కలవాడవై) నన్నే దర్శించుచు, భిన్నముకాని (ఏ మాత్రముచెదరని) సంస్కారమనోరథుడవై, జీర్ణమైన వస్త్రమును తొలగించుకొనునట్లు, ఈ ప్రకృతిమండలములో నీకు గల స్థూలరూపమును, సూక్ష్మరూపమును (ఈ లోకములోగల శరీరరూపమును స్థూలరూపమనియు, ప్రాణత్యాగము పిదప లభించు యాతనాశరీరమును సూక్ష్మశరీరమనియు వ్యవహరింతురు. ఈ రెండు విధములైన రూపములను త్యాగము చేసిన పిదపనే జీవుడు "ముక్తపురుషుడు అగును)––

ఈ రెండు విధములైన రూపములను విడచివైతువు. ఈ స్థూల, సూక్ష్మరూపములను విడచిన మరుక్షణముననే, నా అనుగ్రహముచేత, నాచరణారవిందములపై నిత్య నిరవద్య నిరతిశయ ఏకాంతికాత్యంతిక పరభక్తి, పరజ్ఞాన పరమ భక్తులచే కలిగిన పరిపూర్ణప్రీతి చేత నాఅనుభవ జ్ఞానము నీకు కలుగును. అట్లు కలిగిన భగవదనుభవముచే (నా అనుభవము చేత) సర్వకాల సర్వావస్థలయందు కైంకర్యమే చేయుచుండవలయునని ప్రీతికలుగును. అట్టి ప్రీతిచే నీవు నిత్యకింకరుడవు కాగలవు–– అని శ్రీరంగనాథస్వామి ఉడయవరులకు ఆదేశమిచ్చినారు.

35. మూలము:– (i) "మా తే భూదత్రసంశయః"

అనువాదము:– (ఈ ఖండికలలో స్వామి తన సత్యవాక్పరతను సాయించుచున్నారు) నేను చెప్పిన ఈ విషయములలో సందేహము అవసరమేలేదు. సందేహింపకుడు.

36. మూలము:– (ii) "అనృతం నోక్త పూర్వంమే, నచ వక్ష్యేకదాచన"

అనువాదము:– నాచే అసత్యము ఎప్పుడూ వక్కాణింపబడదు. ఇక ఎప్పుడు కూడ అసత్యము పలుకను–

37. మూలము:– (iii) "రామో ద్విర్నాభి భాషతే"

అనువాదము:– రాముడు రెండవమాట మాట్లాడనే మాట్లాడడు. ఒకే వాక్యము పలుకును –

38 మూలము:–

(i) **శ్లో॥ సకృదేవ ప్రపన్నాయ తవాస్మీతిచ యాచతే,**
అభయం సర్వభూతేభ్యో దదామ్యేతత్ప్రతం మమ॥
ఇతి మయైవ హ్యుక్తమ్ –

అనువాదము:– (ఈ రెండుఖండికల శ్లోకములలో స్వామివారి అభయ ప్రదానశీలత్వము మరియ ఆశ్వాసనము వర్ణింపబడినది. తన ప్రతిజ్ఞా క్రమమును గుర్తుచేయచున్నారు).

రామానుజా! ఈ సర్వభూతములలో, ప్రాణికోటిలో, ఏ ప్రాణికాని, ఒక్కసారి "నేను నీవాడనే స్వామీ!" అని అర్థించినచో నేనువారికి అభయమిచ్చెదను. వారు ఎట్టివారని ఆలోచించను. ఇది నావ్రతమే. నా ప్రతిజ్ఞయే –

39. మూలము:–

(ii) **శ్లో॥ సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య, మామేకం శరణంవ్రజ ।**
అహంత్వా సర్వపాపేభ్యో, మోక్షష్యామి మాశుచః ॥
ఇతి మయైవ హ్యుక్తమ్–

అనువాదము:– అన్ని ధర్మములను విడచిపెట్టి, నన్నే శరణువేడుము, నేను నిన్నుసర్వపాపములనుండి విముక్తుని చేయుదును. దుఃఖింపకుము–

– అని నేనే చెప్పితిని కదా. ఇంకనీకు సందేహమెందులకు?

కాబట్టి నీవు తత్త్వము తెలుసుకొనిన జ్ఞానము కలవాడవై నా దర్శనమును పొందుటలో, నన్నుపొందుటలో ఎట్టి సంశయమును కలిగియుండకుము. సుఖముగా ఉండుము.

40. మూలము:-

శ్లో॥ అంత్యకాలే స్మృతిర్యాతు, తవ కైంకర్యకారితా ।
తామేనాం భగవన్నద్య క్రియమాణం కురుష్వమే ॥

ఇతి శ్రీ భగవద్రామానుజ విరచితే గద్యత్రయ ప్రబంధే శరణాగతి గద్యమ్.

అనువాదము:- (ఈ ఖండికలో, ఈ శ్లోకరూప ఖండికలో, శ్రీభగవద్రామానుజులు స్వామివారిని ప్రార్థించుచున్నారు)

హే భగవాన్, హే శ్రీరంగనాథా, నీ కైంకర్యము చేయవలయుననెడి స్మృతి, నా అంత్యకాలమున ఉండవలయునని, ఆ స్మృతివలన నేను నాయొక్క అంత్యకాలమున నిన్నే స్మరించునట్లు నన్ను అనుగ్రహించుము స్వామీ! అని శ్రీ భగవద్రామానుజులు శ్రీరంగనాథుని ప్రార్థించుచు శరణాగతిగద్యను ముగించుచున్నారు.

ఇది శ్రీభగవద్రామానుజులచే విరచితమైన గద్యత్రయ ప్రబంధము నందలి "శరణాగతి గద్యము".

* * * * *

శ్రీ

శ్రీమతేరామానుజాయనమః

గద్యత్రయ ప్రబంధము

3. శ్రీవైకుంఠ గద్యమ్

శ్లో॥ యామునార్య సుధాంభోధి మవగాహ్యయదామతి ।
ఆదాయ భక్తియోగాఖ్యం, రత్నం సందర్శయామ్యహం ॥

మూలము (A) సంస్కృతము :-

స్వాధీన త్రివిధ చేతనాచేతన స్వరూప స్థితి ప్రవృత్తి భేదం, క్లేశ కర్మాద్యశేష దోషా సంస్పృష్టం, స్వాభావికానవధికాతిశయ జ్ఞాన ఐశ్వర్య వీర్య శక్తి తేజః ప్రభృత్యసంఖ్యేయ కల్యాణ గుణగణౌఘ మహార్ణవం, పరమపురుషం, భగవంతం, నారాయణం, స్వామిత్వేన సుహృత్వేన గురుత్వేనచ పరిగృహ్య, ఏకాంతికాత్యంతిక తత్పదాంబుజద్వయ పరిచర్యైక మనోరథః తత్ప్రాప్తమేచ తత్పదాంబుజ ద్వయ ప్రపత్తేః అన్యన్నమే కల్పకోటి సహస్రేణాపి సాధన మస్తీతి మన్వానః --- (శరణమనుప్రజేత్ ఇతి అన్వయః).

అనువాదము తెలుగు :-

(ఈ ఖండికలో శ్రీమన్నారాయణ గుణవర్ణనము వర్ణించడినది) త్రివిధ (భూచరములు, జలచరములు, ఖేచరములు. అను 3 విధములైన) చేతనముల యొక్క, ఇట్లే అసంఖ్యాకమైన అచేతనముల యొక్క, విభిన్నమైన స్వరూప స్థితి ప్రవృత్తులు తనస్వాధీనమందు కలవాడు స్వామి – (సర్వాంతర్యామి అని అర్థము). క్లేశము (కష్టము), కర్మలు (కర్మబంధములు) మొదలైన అనంతదోషములు ఏమాత్రము అంటనివాడు స్వామి – అట్టి స్వామి యొక్క కల్యాణగుణములు స్వాభావికమైనవి, అనంతమైనవి. ఎంతో అతిశయించినవి (గొప్పవి). అవి జ్ఞానము, బలము, ఐశ్వర్యము, వీర్యము, శక్తి, తేజస్సు అనుషడ్గుణములు, వీటిచే పరిపూర్ణుడు స్వామి –

పరమపురుషుడు, పురుషోత్తముడు, భగవంతుడు (అష్టైశ్వర్య సంపన్నుడు), అయినవాడు శ్రీమన్నారాయణుడు. అట్టి శ్రీమన్నారాయణుని స్వామిగా, స్నేహితునిగా, గురువుగా తలచి గ్రహించి అత్యంతము ఏకాంతికమైన స్వామి వారి చరణారవింద పరిచర్యయందే మనోరథము (కోరిక) కలవాడై ఆ చరణారవిందమునే నాకు ప్రాప్యము (పొందతగినవి) అని తలచి వాటిని పొందుటకు స్వామివారి పదాంబుజద్వయప్రపత్తికంటె నేను చేయవలసినది లేదని, సహస్రకోటి కల్పముల తరువాత కూడ ఇతర సాధనములేదని తలచుచున్నవాడై --- (శరణమువేడవలెను అని అన్వయము),

మూలము:-(B) తస్యైవ భగవతో నారాయణస్య, అఖిల సత్త్వదయైక సాగరస్య, అనాలోచిత గుణాగుణాఖండ జనానుకూల అమర్యాద శీలవతః, స్వాభావికానవధికాతిశయ గుణవత్తయాదేవ తిర్యఙ్మనుష్యాద్యఖిల జన హృదయానందనస్య, ఆశ్రితవాత్సల్యైక జలధేః, భక్తజన సంశ్లేష భోగస్య, నిత్యజ్ఞానక్రియైశ్వర్య భోగసామగ్రీ సమృద్ధస్య, మహావిభూతేః, శ్రీమచ్చరణారవిందయుగలం అనన్యాత్మ సంజీవనేన, తద్గత సర్వభావేన శరణమనువ్రజేత్-

అనువాదము:- (ఈఖండికలో కూడ శ్రీమన్నారాయణ గుణవర్ణనము చేసి అట్టి స్వామిని రామానుజులు శరణువేడుచున్నారు.)

అట్టి భగవానుడైన శ్రీమన్నారాయణుడు జగత్తులోని అన్ని ప్రాణులపై స్వభావసిద్ధమై; దయాస్వభావము కలవాడు. ఇట్టి దయార్ద్ర హృదయయుడు కనుకనే, స్వామి తన అవ్యాజకృపాదృష్టిని దేవతలు, తిర్యగ్జంతువులు, మనుష్యులు మొదలైన ప్రాణికోటిపై ప్రసరింపచేయుచు, వారు ఎంతటి అమర్యాద ప్రవృత్తి కలవారైనను, వారి వారి అమర్యాదయుక్త గుణాగుణములను క్షమించి వారి హృదయములకు ఆనందమును కలుగజేయును. ఆయన ఆశ్రితులపాలిటి వాత్సల్యజలధి కదా! భక్తజనులన్న ఆయనకు ఇంకను ప్రీతి, వారితోనే కలసి ఉండవలయునని కోరుచుండు వాడు. ఆవిధముగా వారితో కలసి ఉండుటయే తనకు భోగ్యమని తలచువారు

- శాశ్వతమైన (నిత్యమైన) జ్ఞాన క్రియైశ్వర్యాది భోగసామగ్రి తన వద్ద కలవాడైననూ, భక్తజనుల సంశ్లేషమునే తనకు భోగ్యమని తలచువాడు స్వామి. అట్లు సంశ్లేషించుచూ, తన వద్దగల భోగసామాగ్రి ద్వారా ఆ భక్తులను ఆనందింపచేయుచు, వారు ఆనందించినచో తానుకూడ ఆనందించువాడు భగవంతుడు. మహావిభూతి కలవాడు. మహదైశ్వర్య సంపన్నుడు. అని తలచుచు ఆయన చరణారవిందయుగలమును ఆత్మసంజీవనహేతువైన అనన్యభావనతో, స్వామినే భావించుచు, సర్వాత్మనా స్వామివారిని శరణువేడవలెను.

మూలము:- (C) తతశ్చ ప్రత్యహం ఆత్మోజ్జీవనాయ ఏవమనుస్మరేత్

అనువాదము:- తరువాత, అనగా శ్రీమన్నారాయణుని శరణము వేడిన తరువాత ఆత్మోజ్జీవనము కొరకు ఎల్లప్పుడూ ఈ విధముగా స్మరించవలెను.

మూలము 1 :- చతుర్దశ భువనాత్మకం అండం, దశగుణోత్తరంచ ఆవరణ సప్తకం, సమస్తం కార్యకారణమతీత్య, పరమవ్యోమ శబ్దాభిధేయే బ్రహ్మాదీనాం వాఙ్మనసాగోచరే శ్రీమతి వైకుంఠే దివ్యలోకే .....

అనువాదము:- (ఈ ఖండిక చాల పెద్దదిగా ఉన్నది. అందువలన చిన్న విభాగములుగా జేసి, అనువాదము చేసినాను)

(ఈ ఖండికలో శ్రీవైకుంఠమును ఉడయవరులు వర్ణించుచున్నారు)

ఈ అండము (అనగా బ్రహ్మాండము) చతుర్దశ (14) భువనములు (లోకములు) కలది. దీనిచుట్టు 7 ఆవరణములు ఉన్నవి. ఆ ఆవరణము ఒక్కొక్కటి ఒకదాని కంటె రెండవది పది రెట్లు అధికమైన వర్తులమైనవి. ఇట్టి సమస్త కార్యకారణభూతమైన బ్రహ్మాండమును అతిక్రమించి, "పరమవ్యోమము" (పరమపదము) అనుపేరుగల ఒక స్థాన మున్నది. దీనినే "త్రిపాద్విభూతి" అని కూడ అందురు. ఇది లీలావిభూతి (ప్రకృతి) కంటె 3 రెట్లు పెద్దది. సమస్త ఆవరణయుక్త అండాంతర్గత చతుర్దశ భువనములు ఒకవంతు అయినచో (దీనిని లీలావిభూతి అందురు) "పరమవ్యోమము"

అని పిలువబడు "పరమపద దివ్యధామము" 3రెట్లు – ఈ పరమవ్యోమము బ్రహ్మాది దేవతలకు కూడ వాఙ్మనసాతీతమైనది. వారి వాఙ్మనస్సులకు కూడ కనిపించనిది. (అగోచరమైనది). అట్టి సర్వగుణసంపన్నమైన దివ్యలోకమైన శ్రీవైకుంఠములో --

2. మూలము:– సనక విధి శివాదిభిరపి అచింత్య స్వభావైశ్వర్యైః నిత్యసిద్ధైః, అనరితైః, భగవదాను కూల్యైక భోగైః, దివ్యపురుషైః మహాత్మభిః ఆపూరితే; --

అనువాదము:– (ఈ ఉపఖండికలోకూడ వైకుంఠ వర్ణనమే)

సనక సనందనాదులచేత, చతుర్ముఖ బ్రహ్మచేత, శివుని చేత, ఇట్లే ఇతర దేవతల చేత ఊహించుటకు కూడ వీలులేని స్వభావ ఐశ్వర్యములతో, నిత్యమైన సిద్ధపురుషులతో, అనంతమైన భోగములతో (ఇవి భగవదనుభవ భోగములే) దివ్యపురుషులతో, మహాత్ములతో ఆవైకుంఠము నిండియుండును –

3. మూలము:– తేషామపి ఇయత్పరిమాణం, ఇయదైశ్వర్యం, ఈదృశస్వభావమితి పరిచ్ఛేత్తు మయోగ్యే, దివ్య కల్పకతరూపశోభితే, దివ్యోద్యాన సహస్రకోటిభిరావృతే, అతిప్రమాణే, దివ్యాయతనే;...

అనువాదము:– (ఈ ఉపఖండికలో శ్రీవైకుంఠములోని ఉద్యానవర్ణనము) పరమపదవాసులైన నిత్యసూరులకు సహితము, ఇంత పరిమాణము కలదని (ఇంత వైశాల్యము కలదని అర్థము). ఇటువంటి స్వభావము కలదని, ఇంత ఐశ్వర్యము కలదని చెప్పుటకు ఈ వైకుంఠము వశముకానట్టిది. ఈ వైకుంఠములో దివ్యకల్పతరువులు అనేకములున్నవి. దివ్యఉద్యానములు అనేకములున్నవి. సహస్రకోటి దివ్యోద్యానములు అనినను తక్కువే. అది కూడ ఒక్కొక్క ఉద్యానము ఎంతో విశాలమైనది. అనంతమైన ప్రమాణములు (వైశాల్యము) కలిగిన దివ్యాయతనములు అనేకములున్నవి. (ఇక్కడ "ఆయతనము" అనుపదమునకు అర్థము చూడవలెను).

4 మూలము:– కస్మింశ్చిత్ విచిత్ర దివ్యరత్నమయ దివ్యాస్థాన మణ్డపే, దివ్యరత్నస్తంభ శతసహస్రకోటిభిరుపశోభితే, దివ్యనానారత్నకృతస్థల విచిత్రితే, దివ్యాలంకారాలంకృతే;...

అనువాదము:– (ఈ ఉపఖండికలో దివ్యాయతనమును, దివ్యమంటపమును వర్ణించుచున్నారు)

అసంఖ్యాకములైన దివ్యాయతనములు ఉన్నవి కదా! అవి అన్నియు, అనగా వాటిలోని దివ్యమంటపములు, దివ్య ఆస్థానమంటపములు ఎంతో అలంకార శోభితములై యున్నవి. విచిత్ర దివ్యరత్నములతో పొందబడిన, శతసహస్రకోటి (నూరువేలకోట్లు) దివ్య రత్నస్తంభములతో విరాజిల్లుచున్న ఆ దివ్యాస్థాన మంటపము ఎంతోమనోహరముగా ఉన్నది. ఆ ఆస్థానమంటపములో అసంఖ్యాకములైన విడివిడిగా ఉన్న స్థలములు ఉన్నవి. ఆయా స్థలములు ఒక్కొక్క స్థలము ఒక్కొక్కవిధమైన దివ్యరత్నములచే అనగా నానావిధ రత్నములతో చిత్రింపబడియున్నది – ఈ రత్నస్థగిత ఆస్థాన విభాగములు దివ్యాలంకార శోభితములై ఉన్నవి ---

5. మూలము:– పరితః పతితైః పతమానైః పాదపస్థైశ్చ నానాగంధవర్ణైః దివ్యపుష్పైః శోభమానైః దివ్యపుష్పోపవనైః ఉపశోభితే; సంకీర్ణ పారిజాతాది నిర్మిత దివ్యలీలామండప శతసహస్రోపశోభితైః సర్వదా అనుభూయ మానైరపి అపూర్వవత్ ఆశ్చర్యమావహద్భిః క్రీడాశైల శతసహస్రైః అలం కృతైః;.....

అనువాదము:– (ఈ ఉపఖండికలో క్రీడా శైల వర్ణనము చేయుచున్నారు.) దివ్యాస్థాన మంటపములు ఉన్నవికదా! వాటిచుట్టు వివిధ పారిజాత వృక్షములున్నవి. ఆవృక్షములనుండి క్రిందపడిన పువ్వులు, చెట్లనుండి విడిపోయి క్రిందపడుటకు సిద్ధముగా ఉన్న పువ్వులు, చెట్ల మీదనే ఉన్న పువ్వులు – ఇట్టి దివ్యపుష్పములతో ఆవృక్షములు శోభామయానముగా ఉన్నవి. అట్టివే అనేక పుష్పోపవనములు ఉన్నవి. ఆ పుష్పోపవనములలో కల వివిధ పుష్పముల యొక్క సౌరభములతో ఆ ప్రాంతము విరాజిల్లుచున్నది. ఆ ప్రాంతము అంతయు వివిధ పారిజాత వృక్షములతో శోభాయమానముగా ఉన్నది. సంకీర్ణ కల్పద్రుమములు కొన్ని ఉండగా అసంకీర్ణ కల్పద్రుమములు కొన్నిఉన్నవి. కొన్ని సహజమైన కల్పవృక్షములు. కొన్ని కృత్రిమముగా సహజకల్పవృక్షములవలెనే నిర్మింపబడినవి ఉన్నవి. వీటికి అనగా

కృత్రిమకల్పద్రుమములకు ఉన్న పుష్పములుకూడ, పుష్పములవంటి వర్ణములుగల రత్నములచే నిర్మింపబడియున్నవి. అట్టివి కూడ అసంఖ్యాకముగా ఉన్నవి. అచ్చటచ్చట లీలామంటపములు శతసహస్రములున్నవి. వీటి సౌందర్యమును, శోభను ఎంతసేపు, ఎన్ని మారులు చూచినను క్రొత్త క్రొత్తగానే కనిపించు శోభకలిగినవి ఇప్పుడే వీటిని చూచితిమి కదా ఇంతలో ఇట్లు క్రొత్తగా ఎట్లు కనిపించుచున్నవి! అని ఆపుష్పద్రుమ నవనవోన్మేషత అత్యంతఆశ్చర్యమును కలిగించుచున్నది. ఇట్టివాటిచే శోభించుచున్న శత సహస్ర క్రీడాశైలములచే ఆవైకుంఠము అలంకరింపబడి శోభాయమానముగా ఉన్నది.

6. మూలము:–కైశ్చిన్నారాణ దివ్యలీలా సాధారణైః, కైశ్చిత్ పద్మవనాలయా దివ్యలీలాసాధారణైః, శుకసారికామయూరకోకిలాదిభిః కోమలకూజితైః ఆకులైః దివ్యోద్యాన శతసహస్రకోటిభిరావృతే––

అనువాదము:– (ఈ ఉపఖండికలో శుకసారికాదుల కూజితధ్వని సౌందర్యము వర్ణింపబడినది)

దివ్యోద్యానములు శతసహస్రములు ఉన్నవి కదా! ఆ ఉద్యానములలో శుక (చిలుకలు) సారికా (గోరింకలు), మయూర (నెమళ్లు), కోకిల (కోయిలలు) మొదలగు పక్షులు కూయు కూతల వివిధధ్వనుల చేత ఆ ఉద్యానములు ఆకులముగా (వివిధ ధ్వనుల వలన కలిగిన సంచలనములతో) ఉన్నవి. అట్టి వివిధ దివ్య పక్షిరాజములలో కొన్ని శ్రీమన్నారాయణునిచే లాలింపబడునవి, మరికొన్ని పద్మవనాల అయిన శ్రీలక్ష్మీదేవిచే లాలింపబడునవి, అనగా ఆ దివ్యపక్షిరాజముల ఆకూతముల మధ్యగా శ్రీలక్ష్మీ నారాయణులు విహరించు ఉద్యానములు ఆవైకుంఠధామములో శతసహస్రకోటులు ఉన్నవి. అట్టివాటిలో ఆ వైకుంఠము ఆవరింపబడియున్నది.

7. మూలము:– మణి ముక్తా ప్రవాలాలంకృత సోపానైః, దివ్యమాలామృత రసోదకైః, దివ్యాండజపరైః, ఆకులైః, అన్తస్థి ముక్తామయ దివ్యక్రీడా

స్థానోపశోభితైః, దివ్యసౌగంధిక వాపీ శతసహస్రైః దివ్యరాజహంసావలీవిరాజతైః ఆవృతే, నిరస్తాతిశభూనందైక రసతయాచ, అనన్యాచ్చ ప్రవిష్టానున్మాదమద్భిః క్రీడోద్దేశైః విరాజితే;...

అనువాదము:– (ఈ ఖండికలో క్రీడాస్థానమంటపముల సోపాన వర్ణనము, సరోవరవర్ణనము చేయబడినది)

అచ్చటగల క్రీడాస్థానములలోని మంటపములకు నిర్మింపబడిన సోపానములు వివిధ మణులతో, ముత్యములతో అలంకరింపబడి నిర్మించబడినవి – దివ్యపుష్పమాలలు ప్రకాశించుచున్నవి. ఆపుష్పముల నుండి అమృతమువంటి మధువు స్రవించుచున్నవి. ఆమధువుతో ఆ సోపానములు కొంచెము కొంచెముగా ద్రవీభవింప బడుటచే (తడుపబడుటచే) సుపరిమళము వ్యాపించుచున్నది. ఆ పరిమళాఘ్రాణమునకు దివ్యాండజములు, అనగా దివ్యతిర్యక్‌జంతువులు, (భ్రమరములు= తుమ్మెదలు మొదలగునవి) అచ్చట అంతటను వ్యాపించియున్నవి. అచ్చట శతసహస్ర వాపీ (దిగుడు బావులు) వ్యాప్త ప్రదేశములున్నవి. ఆ దిగుడు బావులలో కూడ వివిధ పరిమళములను వెదజల్లు వివిధ పుష్పములు వికసించియున్నవి. ఆబావులలో, ఆసౌగంధిక పుష్పముల నడుమ రాజహంసలు క్రీడించుచున్నవి. సాటిలేని అతిశయానంద కరములై రసోత్ప్రేరకములైన అనేక క్రీడా స్థానములు అచ్చట ఉన్నవి. ఇంకను అనేకములైన మాదక ప్రవృద్ధి కరములైన వస్తుచయముగల క్రీడాస్థానములతో క్రీడోద్యానములతో ఆ "శ్రీవైకుంఠము విరాజిల్లుచున్నది."

8. మూలము:– తత్రకృత దివ్యపుష్పపర్యంకోపశోభితే, నానా పుష్పాసవాస్వాదమత్తభృంగావలీభిః ఉద్గీయమాన దివ్యగాంధర్వేణ ఆపూరితే, చందనాగరు కర్పూర దివ్యపుష్పావగాహిమందానిల, సేవ్యమానే, మధ్యే పుష్పసంచయవిచిత్రితే, మహతి, దివ్యయోగ పర్యంకే అనంతభోగిః; (శ్రియాసహ ఆసీనం –– అన్వయం).

అనువాదము:– (ఈ ఉపఖండికలో దివ్యపుష్పపర్యంకమును వర్ణించుచున్నారు.)

అచ్చట గల దివ్యోద్యానములలో అచ్చటచ్చట దివ్య పుష్పములతో శోభాయమానముగా ఉన్న పర్యంకములు (మంచములు లేదా మంచముల వంటివి, సోఫాలవంటివి) ఉన్నవి. ఆ ఉద్యానములో వివిధ రసభరిత పుష్పములనుండి ఆసవములను పరిమళయుక్త రసమును ఆస్వాదించి మత్తెక్కిన తుమ్మెదలు .... తమతమఇష్టమైనరీతిలో (మత్తెక్కి ఉన్నవి కదా) ఝుంకారములు చేయుచున్నవి. ఆ ఝుంకారముల ధ్వని గాంధర్వ ధ్వనియో అనిపించుచున్నది. ఆ ప్రాంతమంతయు అట్టి ఝుంకార ధ్వనితో పూరింపబడియున్నది. మందానిలము (పిల్లగాలి) వీచుచున్నది. ఆ మందానిలము, గంధము, అగరువత్తుల పరిమళము (ఆ అగరు వత్తులు కస్తూరితో చేయబడినవి కనుక కస్తూరికా పరిమళమును కలిగియున్నవి) కర్పూరము, ఇట్టి సుగంధ పరిమళద్రవ్యములపై నుండి అనగా వాటిని తాకుచూ ఆ మందానిలము వీచుచున్నది. ఆ మందానిల స్పర్శచే మధ్యమధ్యరాలిన వివిధ పుష్పములున్నవి. ఇట్టి ఎంతో మహిమాన్వితమైనది ఆ పర్యంక ప్రాంతము. కాని స్వామిని మాత్రము అట్టి సుగంధయుక్తమైన పర్యంకము వేరే ఏదోకాదు. అది అనంతుడను శయ్యయే. అనంతుడే అట్టి శయ్యగా పరిణమించి స్వామి సేవ, కైంకర్యము, చేయుచున్నాడు -- 'నివాస శయ్యాసనపాదుకాదిషు"-- అని కదా అనంతుని వర్ణనము. అట్టి అనంతుడు శేషత్వమే ప్రధానముగా కలవాడై ''శేషుడు'' అని పిలువబడుచున్నవాడే - అట్టి శేషపర్యంకము కలది ఆ దివ్యోద్యానము - ఆపర్యంకము పై అనగా అనంతునిపై స్వామి పవళించియున్నాడు.

9. మూలము:- శ్రీమద్వైకుంఠ ఐశ్వర్యాది దివ్యలోకం, ఆత్మకాంత్యా, భగవతః తత్తదవస్థోచిత పరిచర్యాయాం ఆజ్ఞాపయంత్యా, శీలరూపగుణ విలాసాదిభిః ఆత్మానురూపయా, శ్రియాసహఆసీనం;

అనువాదము:- (ఈ ఉపఖండికలో, స్వామివారికి పరిజనములు ఎట్టి కైంకర్యములు చేయవలయునో ఆజ్ఞాపించు శ్రీదేవి వర్ణింపబడినది)

స్వామి, అట్టి శేషపర్యంకరముపై పవళించియున్నాడు. శ్రీ మహాలక్ష్మితో కలసి శ్రీమన్నారాయణుడు ఆసీనుడైయున్నాడు. ఆ వైకుంఠము ఐశ్వర్యాది సంపదలతో విరాజిల్లుచున్న దివ్యలోకముకదా! పిరాట్టి (శ్రీదేవి) అట్టి త్రిపాద్విభూతిని, మరియు లీలావిభూతిని తన సహజమైన కాంతిచేత ప్రకాశింపచేయుచున్నది. అచటి ముఖ్యపరివారములో శేషుడు, శేషాశనుడైన వైనతేయుడు (గరుడుడు) ఉన్నారు కదా! వారికి, తదితరపరిజనమునకు, ఆయా పరిస్థితులకు తగినట్లు స్వామివారికి పరిచర్యలు చేయుచుండుడని శ్రీలక్ష్మీపిరాట్టి ఆజ్ఞాపించుచున్నది. ఆమె భగవానుని ప్రక్కనే ఉండి స్వామి ''శ్రీమన్నారాయణుడు'' అను సార్థకనామము కలిగియుండునట్లు చేయుచున్నది. (ఇచట ఒక విశేషమును అనుసంధించుకొనవలెను. శేషుడు, శేషాశనుడైన గరుడును శత్రువులు కదా! అయితే తనకైంకర్యము చేయుటకు ముఖ్యులుగా నియమించుకొనుట విచిత్రమే కదా! అయితే రాగద్వేషములకు అతీతమైనదికదా త్రిపాద్విభూతి. అందుచే వారిలో పరస్పరము వైరభావము కొంచెము కూడ ఉండదు. అట్లు స్వామియే చేసినాడని తలచవచ్చు. స్వామివారి సౌకుమార్య మహిమ కూడ అట్టిదే. ఆసౌకుమార్యమును దర్శించుచు ఇతరభావములకు ఏ మాత్రము స్థానములేని స్థితిఅది. స్వామి సన్నిధిలో అందరూ సమానముగా ఉందురు. ఇదే స్వామి మహిమ. స్వామివైభవము) -- స్వామివారికి ఎప్పుడు ఎటువంటి సేవ ఇష్టమో పిరాట్టికి పూర్తిగా తెలయునుకదా! అట్టి కైంకర్యమును చేయించుట తన కర్తవ్యము కదా! ఆమె నిత్యానపాయిని. విష్ణువక్షస్థలస్థిత కదా! ఆమె స్వామి వారి యొక్క శీల, రూప, గుణ విభూతులు మొదలైన కల్యాణ గుణములే తనకు కూడ కల తల్లి కదా! అందులకే ఆమె ఆత్మానురూపమైనదని కీర్తింపబడుచున్నది. స్వామి అట్టి శ్రీలక్ష్మీపిరాట్టితో కలసి శేష పర్యంకము పై విరాజిల్లుచున్నారు.

10. మూలము:- ప్రత్యగ్రోన్మీలిత సరసిసదృశనయనయుగలం, స్వచ్ఛ నీలజీమూతసంకాశం, అత్యుజ్జ్వల పీతవాససం, స్వయా ప్రభయా అతి

నిర్మలయా అతిశీతలయా అతికోమలయా స్వచ్ఛమాణిక్యాభ భూకృత్స్నం జగత్ భాసయంతం అచింత్య దివ్యాద్భుత నిత్య యౌవన స్వభావ లావణ్యమయామృతసాగరం అతిసౌకుమార్యాత్ ఈషత్ ప్రసన్నవదన లక్ష్యమాణ లలాట ఫలక దివ్యాలకావలీవిరాజతం, ప్రబుద్ధముగ్ధాంబుజ చారులోచనం, సవిభ్రమభ్రూలతం, ఉజ్జ్వలాధరం, శుచిస్మితం, కోమలగండం, ఉన్నసం, ఉదగ్రపీనాంస విలంబి కుండలాలకావలీ బంధురకంబుకంధరం, ప్రియావతం సోత్పల వర్ణ భూషణ శ్లథాలకాబంధ విమర్ద శంసిభిః భుజైః విరాజితం, అతికోమల దివ్య రేఖాలంకృత తామ్రకరతలం, దివ్యాంగులీయ విరాజితం, అతికోమల దివ్యనాఖావలీ విరాజితాభిః అంగులీభిరలంకృతం, తత్ క్షణోన్మీలిత పుండరీక సదృశ చరణయుగలం;

అనువాదము:- (ఈ సూక్ష్మ ఖండికలో స్వామి వర్ణనము చేయబడినది)

అప్పుడే వికసించిన పద్మములవంటి నయనములు కలవాడు స్వామి- ఆస్వామి స్వచ్ఛమైన నల్లని మేఘము వంటివాడు. ఎంతో ప్రకాశవంతమైన పీతాంబరమును ధరించినవాడు, అతినిర్మలమైన, అతిశీతలమైన, అతి కోమలమైన, తనకాంతితో స్వచ్ఛమైన కాంతిని విరజిమ్ముచున్న మాణిక్య ప్రకాశముతో సమస్త జగత్తును ప్రకాశింప చేయుచు, ఊహించుటకు గూడ శక్యముగాని దివ్యమైన అద్భుతమైన, నిత్యయౌవనము కల లావణ్యముతో కూడి, అమృత సాగరమువలె ఉండువారు. అతి సౌకుమార్యము కలవాడు - ఆసౌకుమార్యమువలన కొంచెము నిగనిగలాడు వదనము కలవాడు. ఆ వదనముపై కనిపించు లలాటఫలకముపై అటునిటు కదలుచున్న ముంగు రులు కలవాడు. ప్రబుద్ధముగ్ధములైన (వికసించగా అతి మనోహరముగా నున్న) పద్మములవంటి సుందరములైన లోచనద్వయము కలవాడు. విభ్రమము తొణికిసలాడు భ్రూయుగ్మము కలవాడు. (ఆశ్చర్యమును కలిగించు కనుబొమ్మలు కలవాడు). ఉజ్జ్వలమైన అనగా ప్రకాశవంతమైన అధరము కలవాడు. చిరునవ్వుతొణికిసలాడుచుండువాడు. ముందుకు కొంచెము పొడవుగా ఉన్న కోమలమైన చిబుకము కలవాడు. (చిబుకము కొంచెము ముందుకు దాటునట్లు ఉండుట అతిమానుష సౌందర్యమునకు చిహ్నమని అందురు) వెడల్పుగా ఉన్న వర్ణములపై నుండి వ్రేలాడుచున్న అలకాసౌందర్యము, ఆ సుందరకేశపాశము కంఠముపై పడుచుండగా ఎంతో సౌందర్యము ఉట్టిపడుచున్న కంఠము కలవాడు - ప్రియమైన ఉత్పలములచే, వివిధ పుష్పములచే, వాటిని వివిధ వర్ణములే భూషణములుగా గలవాడు (ఉత్పలములు అనగా కలువపువ్వులు వివిధ వర్ణములలో ఉండును) ఆ పుష్పములు శిథిలముకాగా అనగా ఆ పువ్వులు ఊడి పడుచుండగా ఆపుష్పఖండములు (రెమ్మలు) భుజములపై పడుచుండగా ఎంతో ప్రకాశమానమైన భుజద్వయము కలవాడు. కొంచెము ఎరుపువర్ణము గల అతికోమల కరతలములపై దివ్యరేఖలు కలవాడు. దివ్యమైన అంగులీయకములు (ఉంగరములు) కలవాడు. అతికోమలమైన నఖములుకలవ్రేళ్లతో విరాజిల్లుచుండువాడు. అప్పుడే వికసించిన పుండరీకముల (ఎఱ్ఱతామరలు)వలె ఉన్న చరణయుగళము కలవాడు భగవానుడు-

11. మూలము:- అతిమనోహర కిరీటమకుట చూడావతంసమకరకుండల గ్రైవేయక హారకేయూర కటక శ్రీవత్సకౌస్తుభ ముక్తదామోదర బంధన పీతాంబర కాంచీగుణ నూపురాదిభిః అత్యంత సుఖస్పర్శైః దివ్యగంధైః భూషణైః భూషితం, శ్రీమత్యా వైజయంత్యా వనమాలయా విరాజితం;...

అనువాదము:- (ఈ ఉపఖండికలో స్వామియొక్క భూషణశోభ వర్ణింపబడినది).

స్వామి దివ్య సుగంధ భరిత భూషణములచే విరాజితుడై ఉన్నారు- అతిమనోహరమైన కిరీటము, మకుటము, చూడావతంసములతో ప్రకాశించుచున్నారు. మకరకుండల, (కర్ణాభరణములు) గ్రైవేయకహార (కంఠాభరములు) కేయూరకటక, (భుజ కంకణభరణములు) శ్రీవత్స కౌస్తుభ,

(హృదయాభరణములు) ముక్తాదామోదర బంధన (కటి, నడుము భూషణ విలువైన ముత్యములదండలు) ములతో విప్పారుచున్నారు. కాంచీగుణ (మొలత్రాడు) (ముక్తాదామోదర బంధన కాంచీగుణ. అని అన్వయము, పీతాంబరము (ధరించిన పసుపు పచ్చని పట్టువస్త్రము) మొదలైన ఆభరణములచే స్వామి ప్రకాశించుచున్నారు. ఇదేగాక, మహిమాన్వితమైన "శ్రీమత్ వైజయంతి" అని పేరు కల వనమాలను కంఠమునందు ధరించినవాడై వనమాలా విరాజితుడై "వనమాలి" అని కీర్తింపబడుచున్నవాడు –

12. మూలము:– శంఖచక్ర గదాసి శార్ఙ్గాది దివ్యాయుధైః సేవ్యమానం, స్వసంకల్ప మాత్రావక్లుప్త జగజ్జన్మస్థితి ధ్వసాదికే శ్రీమతి విష్వక్సేనేన్యస్త సమస్త ఆత్మైశ్వర్యం, వైనతేయాదిభిః స్వభావతో నిరస్త సమస్త సంసారిక స్వభావైః భగవత్పరిచర్యాకరణ యోస్యైః భగవత్ పరిచర్యైక భోగ్యైః నిత్యసిద్ధై అనంతైః యధా యోగ్యం సేవ్యమానం;...

మూలమునకు అనువాదము:– (ఈ సూక్ష్మ ఖండికలో స్వామి సేవించుచున్న దివ్యాయుధములను, అనంత గరుడ విష్వక్సేనులను వర్ణించుచున్నారు)

శంఖము, చక్రము, గద, అసి (ఖడ్గము) శార్ఙ్గము (ధనస్సు) – అను పంచాయుధములు ప్రధానమైనవి. ఇతర ఆయుధములు ఎన్నో ఉన్నవి – "సర్వ ప్రహరణాయుధః" – అనికదా స్వామికి పేరు. అట్టి దివ్యాయుధములచే ఎల్లప్పుడు సేవించబడుతూ ఉండేవాడు స్వామి. అయన తన సంకల్ప మాత్రము చేతనే జగత్ సృష్టి స్థితి లయములను కలిగించు శక్తులను, ఇట్లే ఇంకను అనేకమైన శక్తులను, తనకు బదులు నీవే భరిస్తూ ఉండమని విష్వక్సేనులకు (సేనాపతికి) ఒప్పగించి, తన ఐశ్వర్యమంతయు అనగా జ్ఞానమైశ్వర్యాది షడ్గుణములను, వాటికి గల శక్తిని కూడ విష్వక్సేనులవారికి ఒప్పగించి స్వామి హాయిగా విశ్రాంతిగా ఉన్నారు. స్వాభావికముగానే సంసారిక భోగములను త్యాగముచేసి, స్వామివారి కైంకర్యమునందే సదాచిత్తుడైనాడు వైనతేయుడు (గరుడాళ్వారు), అనంతుడు (ఆదిశేషుడు) మొదలైనవారు, అట్లు తాము పరిచర్యలు చేయుటయే తమకు భాగ్యముగా ఉన్నదని తలచుచు సపర్యలు చేయుచుండగా వారి సపర్యలను స్వీకరించుచున్నారు స్వామివారు.

13. మూలము:– ఆత్మభోగేన అనుసంహిత పరాదికాల దివ్యామల కోమల అవలోకనేన విశ్వమాహ్లాదయంతం, ఈషదున్మీలిత ముఖాంబుజోదర వినిర్గతేన దివ్యాననారవింద శోభాజననేన, దివ్య గాంభీర్య ఔదార్య మాధుర్యాద్యనవధిక గుణగణ విభూషితేన, అతి మనోహర దివ్య భావగర్భేణ, దివ్యలీలామృతేన, అఖిల జన హృదయానరాణ్యా పూరయంతం భగవంతం నారాయణం, ధ్యానయోగేన దృష్ట్వా, తతో భగవతో నిత్యస్వామ్యం ఆత్మనో నిత్యదాస్యంచ యధావస్థిమనుసంధాయ....

అనువాదము:– (ఈ సూక్ష్మ ఖండికలో విశ్వమును ఈషదున్మీలిత నేత్రములతో వీక్షించు, హృదయానందకరముగా ఉన్న శ్రీమన్నారాయణుని వర్ణన, మరియు అట్టి స్వామిని ధ్యానయోగముచే దర్శించుట వర్ణింపబడినది).

తన విలాసము కొరకే సృష్టింపబడిన లోకములను, తన దివ్యమైన స్వచ్ఛమైన కోమలమైన వీక్షణములచే (చూపులచే) వీక్షించుచు (చూచుచు) ఆ యా లోకములకు ఆహ్లాదమును స్వామి కలిగించుచున్నాడు. ఇట్లు ఆహ్లాదమును కలిగించు స్వామి వీక్షణము, కొంచెము వికసించిన అంబుజ సదృశ (పద్మము వలె ఉన్న) ఆననము నుండి బయలువెడలిన దివ్యారవింద శోభను కలిగినట్టిది. దివ్యమైన గాంభీర్య ఔదార్య, మాధుర్యాది అనంత గుణగణములచే ఆన్యూనన వీక్షణముతో ప్రకాశించుచున్నట్టిది ఆ ఆననము. ఆ వీక్షణము అతిమనోహరమైన దివ్యభావగర్భితమైనది. (స్వామి చూపులో ఎన్నో దివ్యభావములు అంతర్గతమై ఉన్నవి అని అర్థము) ఆ దివ్యామృత సమమైన వీక్షణముచే అఖిల జనుల హృదయములను పూరించి ఆనందపరచుచున్నారు స్వామి. అట్టి షడ్గుణ పరిపూర్ణుడైన (భగవంతుడైన) శ్రీమన్నారాయణుడు విరాజిల్లుచున్నారు. ఆస్వామిని ధ్యానయోగముచే చూచి

జీవుడు, తాను భగవంతునితో ఎల్లప్పుడు స్వామ్యము కలగియుండ వలెనని (సాయుజ్యం) ఎల్లప్పుడు స్వామికి దాసుడై దాస్యము చేయు చుండవలయునని అనుసంధించుచు ఉండవలెను.

14. మూలము:- కదాహం భగవంతం నారాయణం, మమకులధనం, మమ కులదైవతం, మమ కులనాథం, మమభోగ్యం, మమ మాతరం, మమ పితరం, మమ సర్వం సాక్షాత్కర వాణి చక్షుషా? కదాహం భగవత్ పాదాంబుజద్వయం శిరసా సంగ్రహిష్యామి? కదాహం భగవత్ పాదాంబుజ ద్వయ పరిచర్యాకరణ యోగ్యః తదేకభోగః తత్పాదౌ పరిచరిష్యామి? కదా మాం భగవాన్ స్వలీయయా అతిశీతలయా దృశా అవలోక్యస్నిగ్ధ మధుర గంభీర మధురయాగిరా పరిచర్యాయాం ఆజ్ఞాపయిష్యతి? ఇతి భగవత్పరి చర్యాయాం ఆశాం వర్ధయిత్వా తమైవ ఆశయా తత్ప్రసాదోపబృంహితయా భగవంతం ఉపేత్య....

అనువాదము:- (ఈ సూక్ష్మ ఖండికలో శ్రీమద్రామానుజులు (జీవుడు) స్వామి సన్నిధిని ఎప్పుడు చేరుదునో ఎప్పుడు స్వామి నన్నుతన పరిచర్య యందు నియమించుకొని ఆజ్ఞాపించునో అని ఆర్తి వర్ణింపబడినది)

భగవంతుడైనట్టి ఆ శ్రీమన్నారాయణుని నేను ఎప్పుడు చూతునో కదా? ఎప్పుడు స్వామి నాకు ప్రత్యక్షమగునోకదా? (ప్రత్యక్షము అనగా కన్నులకు కనిపించుట) అవి చర్మచక్షువులు కావచ్చు, మానసిక చక్షువులు కావచ్చు) స్వామియే నాకులనాథుడు, నాకులదైవము. నాకులధనము, నాభోగ్యము, నాతల్లి, నాతండ్రి, నాయొక్క సర్వస్వము స్వామియే. అట్టినా స్వామిని ఎప్పుడు దర్శింతునో కదా! భగవత్పాదారవిందద్వయమును ఎప్పుడు నేను నాశిరస్సుపై ధరింతునో కదా! భగవత్పరిచర్యాకరణ యోగ్యుడనై అపరిచర్య మాత్రమే నా భాగ్యముగా తలచు నేను ఎప్పుడు పరిచర్యాపరుడను కాగలనో కదా! ఎప్పుడు భగవానుడు తన అతిశీతలమైన దృష్టితో నన్నుచూచునో కదా! ఆవిధముగా చూచి స్వామి నన్ను తన పరిచర్యలో

ఎప్పుడు నియమించుకొనునో కదా! పరిచర్య చేయుమని ఎప్పుడు ఆజ్ఞాపించునో కదా! ... అని ఇట్లు తలచుచు స్వామి పరిచర్యయందే ఆశను పెంచుకొనుచు, స్వామి అనుగ్రహముచే అను అనుగ్రహింప బడినవాడనై స్వామిని సమీపించి...

15. మూలము:- దూరాదేవ భగవంతం శేషభోగే శ్రియాసహాసీనం, వైనతేయాదిభిః సేవ్యమానం "సమస్తపరివారాయ శ్రీమతే నారాయణాయ నమః" ఇతి ప్రణమ్య, ఉత్థాయోత్థాయ పునఃపునఃప్రణమ్య, అత్యంత సాధ్వస వినయావనతో భూత్వా, భగవత్పారిషదగణనాయకైః ద్వారపాలైః కృపయా స్నేహగర్భ భూదృశా అవలోకితః, సమ్యక్ అభినందితైః తైస్తైః ఏవ మనుమతో భగవంతముపేత్య, శ్రీమతామూలమంత్రేణ మామైకాంతిక పరిచర్యా కరణాయ పరిగృహ్ణీష్వేతి యాచమానః ప్రణమ్య, ఆత్మానం భగవతే నివేదయేత్, ...

అనువాదము:-(ఈ సూక్ష్మ ఖండికలో జీవుడు స్వామిని సమీపించిన తరువాత చేయు ఆత్మనివేదనము వర్ణింపబడినది)

ఆదిశేషునిపాన్పుపై లక్ష్మీదేవితోకూడి పవళించియున్న భగవానుని దూరమునుండే చూచి, అట్లు పవళించియున్న స్వామి వైనతేయాదులచే సేవింపబడును ఎంతో మనోహరముగా ఉన్నాడని తలచుచు "సమస్త పరివారము శ్రీమతేనారాయణాయనమః"- అని ఉచ్చరించుచు ప్రణామముచేసి, వంగి వంగి మాటిమాటికి నమస్కరించుచు, మిక్కిలి వినయముతో దాటి అవనతుడై ఉండగా, ద్వారపాలకులచేత, భగవానుని పారిషద నాయకులచేత (భగవానుని సభలోని సభ్యులకు నాయకులైన వారిచేత) దయతో, స్నేహపూరితమైన దృక్కులతో చూడబడినవాడై. వారి వారి చేత మంచిగా అభినందించబడినవాడై, వారిచేత కూడ అనుమతించబడినవాడై భగవంతుని సన్నిధికి సమీపించి, శ్రీమంతమైన మూలమంత్రమును (ఓం నమో నారాయణాయ) ఉచ్చరించుచు, "స్వామీ, ఏకాంత పరిచర్య చేయుటకు, తమ కైంకర్యమును సదా చేయుచుండుటకు

అనుమతిని ప్రదానము చేయండి” అని యాచించుచు ప్రణమిల్లి, తనను భగవానునికి నివేదించవలెను. ఇదియే ఆత్మనివేదనము. (అనన్యభావముతో చేయు భగవత్ కైంకర్యాపేక్షతో తనను సమర్పించు నివేదనమే ఆత్మ నివేదనము)

16. మూలము:- తతో భగవతా స్వయమేవ ఆత్మ సంజీవనేన మర్యాద శీలవతా అతిప్రేమాన్వితేన అవలోకనేన అవలోక్య, సర్వదేశ సర్వకాల సర్వావస్థోచిత అనంత శేషభావాయ స్వీకృతః అనుజ్ఞాతశ్చ, అత్యంత సాధ్వస వినయా వనతః “కిం కుర్వాణః” ఇతి భగవంతం ఉపాసీతః...

అనువాదము:- (ఈ సూక్ష్మ ఖండికలో జీవుడు భగవానుని ద్వారా అనుగృహీతుడగుట వర్ణింపబడినది)

అట్లు ఆత్మనివేదనము చేసిన జీవుని, భగవానుడు స్వయముగా ఆత్మ సంజీవన మర్యాద శీలమైన ప్రేమాన్వితదృక్కులచే చూచి, సర్వదేశ, సర్వకాల, సర్వావస్థలకు తగిన అనంతమై శేషత్వభావమునకు ఆ జీవుని అనుమతించి స్వీకరించును. అనగా నిత్యము శేషభూతుడవై ఉండమని అనుమతించును. అట్లు అనుమతించబడినవాడై, జీవుడు మిక్కిలి తొట్రుపాటుతో, స్వామి అనుమతి లభించినదే అనెడి తత్తరపాటుతో వినయావనతుడై “ఏమిచేయవలెను? ఏమిచేయవలయును? ఏమికైంకర్యము చేయ వలయును?” అని అడుగుచూ, భగవంతుని ప్రశ్నించి తెలుసుకొనుచు ఉపాసించవలెను.

17 మూలము:- తతశ్చ అనుభూయమాన భావవిశేషః నిరతిశయప్రీత్యా అన్యత్ కించిత్ కర్తుః ద్రష్టుం, స్మర్తుం అశక్తః, పునరపి శేషభావమేవ యాచ మానో, భగవంతమేవ అవలోకయన్నాసీత;...

అనువాదము:- (ఈ సూక్ష్మఖండికలో భగవంతుని సన్నిధిని చేరిన జీవుని యొక్క స్థితి వర్ణింపబడినది.)

తరువాత భగవత్సేవా భాగ్యవిషయక భావవిశేషమును అనుభవించుచు జీవుడు నిరతిశయ (మిక్కిలి) ప్రీతికలవాడై, ఇక ఏమియు చేయుటకు, చూచుటకు, స్మరించుటకు కూడ అశక్తుడై అనగా అన్నియు భగవానుని పైననే ఉంచి భగవానునిపైననే దృష్టిని నిలిపి, భగవానునే స్మరించుచు, మరల మరల శేషత్వభావననే యాచించుచు, అనగా నేను తమ దాసుడను. నాకు తమ దాస్యమును చేయు సౌభాగ్యమును కృపచేయుడు అని యాచించుచు, భగవానుని మాత్రమే దర్శించుచు ఉండవలయును.

18. మూలము:- తతో భగవతా స్వయమేవ ఆత్మసంజీవనేన అవలోకనేన అవలోక్య, సస్మితమాహూయ, సమస్తక్లేశాపహం, నిరతిశయ సుఖావహం, ఆత్మీయం, శ్రీమచ్చరణారవిందయుగలం. శిరసికృతం ధ్యాత్వా అమృత సాగరాంతర్నిమగ్నసర్వావయవః సుఖమాసీత॥

అనువాదము:- (ఈ సూక్ష్మ ఖండికలో భగవచ్చరణారవింద యుగళమును తన శిరస్సుపై స్వామి ధరింపజేసినట్లు భావించి సుఖముగా ఉండుట వర్ణింపబడినది)

తరువాత, అట్లు శేషభావముతో తననే చూచుచున్న ఆ జీవుని ఆత్మోజ్జీవన హేతువైన అవలోకనముచే (చూపుతో) భగవానుడు స్వయముగానే చూచి, చిరునవ్వుతో తనను ఆహ్వానించి, సమస్త క్లేశములను (కష్టములను) పోగొట్టునదియు, నిరతిశయ సుఖములను కలిగించునదియు అయిన తన చరణారవింద యుగళమును స్వామి జీవుడనైన తన శిరస్సుపై ఉంచినాడని ధ్యానముతో దర్శించి, ధ్యానించి, అమృతసాగరములో తన సర్వావయములు అవగాహన మొనర్చుచున్నవని భావించుచు, సుఖముగా ఉండవలయును.

(ఇట్లు జీవునివర్ణించి, ధ్యానించి, మనకుకృపచేసిన శ్రీమద్రామానుజులు ఇదే స్థితిని అనుభవించినారని మనము తలచవలెను).

* * * * *

ప్రార్థనా నిగమన శ్రుతిః

శ్లో॥ **లక్ష్మీ పతే ర్యతి పతేశ్చ దయైక ధామ్నోః**
యోఽసౌ పురా సమజనిష్ట జనిష్ట జగద్ధితార్థం,
ప్రాప్యం ప్రకాశయతునః పరమం రహస్యం
సంవాద ఏష శరణాగతి మంత్రసారః ॥

ఇది శరణాగతి మంత్రసారము. భగవానుడైన శ్రీమన్నారాయణుని దయతో, యతిపతిమైన శ్రీమద్రామానుజులు జగత్తుల యొక్క హితమును కోరి ఇట్లు ఈ శరణాగతిమంత్రసారమును కృపచేసినారు. శ్రియఃపతి మరియు యతిపతి వీరిద్దరును దయైకధామ్నులే, దయాశీలురే. పరమ రహస్యమైన ఈ శరణాగతి మంత్రసారమును (గద్యత్రయమును) మనమువారికృపచే పొందగలిగినాము, పొందినాము. ఈ శరణాగతి మంత్రసారము భగవానునకు, జీవునకు మధ్య జరిగిన సంభాషణ రూపములో ఉన్నది కదా! ఇది ఎంతో హృదయంగమము – స్పష్టము. ఈ సంభాషణము భగవానునకును, మనకును మధ్య జరిగిన సంభాషణముగనే భావించుట యుక్తము. ఈ పరమ రహస్యమును ప్రతివారు తెలుసుకొనవలయును.

దీనిని అనుసరించి భగవానునకు శరణాగతి చేసి, మనమందరము ఆత్మోజ్జీవితులము అగుదుము గాక.

ఇతి శ్రీభగవద్రామానుజ విరచితే గద్యత్రయ ప్రబంధే శ్రీవైకుంఠగద్యమ్

* * * * *